

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Условно одлагање кривичног гоњења

(мастер рад)

Ментор

Проф. др Саша Кнежевић

Студент

Филиповић Страхиња

Број индекса М 027/15-О

Ниш, 2017.

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Условно одлагање кривичног гоњења

(мастер рад)

Ментор

Проф. др Саша Кнежевић

Студент

Филиповић Страхиња

Број индекса М 027/15-О

Ниш, 2017.

САДРЖАЈ

I. УВОД	1
II. ПОЈАМ И КЛАСИФИКАЦИЈА НАЧЕЛА КРИВИЧНОГ ПРОЦЕСНОГ ПРАВА.....	2
2.1. Начело легалитета кривичног гоњења	3
2.2. Начело опортунитета кривичног гоњења.....	5
2.2.1. Појам начела опортунитета кривичног гоњења	5
2.2.2. Врсте начела опортунитета кривичног гоњења према важећем Законику о кривичном поступку.....	10
2.2.3. Диверзиони модели начела опортунитета кривичног гоњења.....	12
III. ТЕОРИЈСКО ОДРЕЂЕЊЕ ПОЈМА УСЛОВНОГ ОДЛАГАЊА КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА	14
VI. НОРМАТИВНИ ОКВИР УСЛОВНОГ ОДЛАГАЊА КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА	17
4.1. Законик о кривичном поступку из 2001. године.....	17
4.2. Закон о изменама и допунама Законика о кривичном поступку из 2004. године .	18
4.3. Законик о кривичном поступку из 2006. године.....	19
4.4. Упутство Републичког јавног тужиоца из 2008. године.....	20
4.5. Закон о изменама и допунама Законика о кривичном поступку из 2009. године .	21
4.6. Законик о кривичном поступку из 2011. године.....	25
4.7. Закон о изменама и допунама Законика о кривичном поступку из 2014. године .	31
4.8. Закон о малолетним учиниоцима кривичног дела и кривичноправној заштити малолетних лица	33
4.9. Закон о привредним преступима	37
V. ОДЛАГАЊЕ КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА У УПОРЕДНОМ ПРАВУ.....	38
5.1. Условно одлагање кривичног гоњења у Закону о казненом поступку Републике Хрватске	40
5.2. Условно одлагање кривичног гоњења у Закону о казенском поступку Републике Словеније	42
5.3. Условно одлагање кривичног гоњења у Закону за кривичната постапка Републике Македоније.....	44
5.4. Условно одлагање кривичног гоњења у Законику о кривичном поступку Републике Црне Горе.....	45
5.5. Условно одлагање кривичног гоњења у Законику о кривичном поступку Савезне Републике Немачке	47
VI. ЕМПИРИЈСКО ИСТРАЖИВАЊЕ.....	48

6.1	Опис истраживања	48
6.2	Предмет истраживања.....	49
6.3	Циљ и задаци истраживања	49
6.4	Хипотезе које ће бити проверене истраживањем	49
6.5	Узрок и метод истраживања	50
6.6	Анализа резултата истраживања	50
VII.	ЗАКЉУЧАК	56
VIII.	ПРИЛОЗИ	61
IX.	ЛИТЕРАТУРА	68
X.	ОСТАЛА ИСТРАЖИВАЧКА ГРАЂА	70
10.1.	Закони и подзаконски акти	70
10.2.	Пресуде и остале одлуке националних судова.....	71
10.3.	Интернет адресе	71
САЖЕТАК.....	.....	73
SUMMARY	.....	75
БИОГРАФИЈА.....	.....	77

I. УВОД

Једно од битних обележја савремене науке кривичног процесног права, као и кривичног права уопште, јесте њена динамичност, знатан степен универзалности и њен све већи утицај на законодавна решења конкретне земље без обзира на њене националне и друге специфичности. Услед овог, данас све више него ли раније долази до смањења разлика код кривичнопроцесних института тј. кривичнопроцесног законодавства појединих држава, без обзира из којих система потичу, те добијају све више карактер универзалности и бивају инкорпорирани у највећи број националних кривичнопроцесних законодавстава. Четири су кључне околности које утичу на овакво стање данашњег кривичнопроцесног законодавства. *Прва околност* лежи у природи и тежини криминалитета, а посебно његових најтежих облика који све више добијају интернационални карактер услед чега се јавља као неминовност и предузимање координираних, усаглашених, заједничких акција на пољу борбе против криминалитета, и то не само на регионалном нивоу већ и на нивоу друштва као целине. *Друга околност* садржана је у јаким и сасвим оправданим утицајима наука и научних сазнања у другим областима (развој медицине, техничких наука, многобројна емпиријска истраживања и тд.) које се убрзано развијају у последњим деценијама и показују резултате са значајним утицајним могућностима и у кривичном поступку. Даље, *трећа околност* јесте измењеност приступа слободама и правима не само окривљеног и оштећеног већ и других учесника кривичног поступка, а *четврта околност*, једна од битнијих околности јесте и све већа улога и значај међународног кривичног права и међународних правосудних институција.¹

Једна од веома битних тенденција у савременој науци кривичнопроцесног права посматрано уопште јесте и њен захтев за што већом ефикасношћу кривичног поступка, с тим да то није на уштрб законитог решења конкретне кривичне ствари и угрожавања загарантованих слобода и права учесника кривичног поступка. Поред ефикаснијег кривичног поступка као тенденције у савременој науци кривичнопроцесног права може се говорити и о другим тенденцијама као што су: 1) јачање слобода и права учесника кривичног поступка; 2) установљавање посебних кривичних поступака и посебних органа за поједине врсте криминалитета; 3) предвиђање нових процесних метода и средстава у поступку расветљавања појединих кривичних дела; 4) већа заштита

---

¹ С. Бејатовић, Нове тенденције у савременој науци кривичног процесног права и кривичнопроцесног законодавства Србије, у: Окружни суд у Нишу (ур.), Билтен судске праксе 28, Ниш, Децембар 2008, стр. 7.

учесника кривичног поступка а посебно интереса оштећеног лица; 5) ефикасан систем правних лекова; 6) предвиђање притвора само као изузетне мере за обезбеђење окривљеног у кривичном поступку и 7) јачање међународног кривичног права. Ефикаснији кривични поступак своју подлогу налази, пре свега, у две ствари. Прво, у неспорној чињеници да је сам ефикаснији кривични поступак један од инструмената успешне борбе против криминалитета. Друго, законит кривични поступак не значи само такав поступак који осигурава претпоставку невиности и да се кривцу изрекне кривична санкција под условима које предвиђа кривични законик већ и такав поступак који то омогућава у најкраћем могућем трајању.²

II. ПОЈАМ И КЛАСИФИКАЦИЈА НАЧЕЛА КРИВИЧНОГ ПРОЦЕСНОГ ПРАВА

Поменуте тенденције изражене у процесном законодавству одразиле су се и на основна начела која уређују и која су основ система кривичног процесног права. У теорији кривичног процесног права постоје различита схватања о самом појму начела (принципа). У мору различитих схватања и ставова теоретичара може се прихватити став оних теоретичара који појам кривичнопроцесних начела одређују као „*основне правне поставке на којима је засновано и помоћу којих је изграђено кривично процесно право, које су садржајно руководне идеје, а акционо основни захтев, који се остварује у кривичном поступку*“³.

У теорији кривичног процесног права постоје различита схватања о томе шта све треба да се сматра начелом и како их треба систематизовати. За успешну систематизацију начела кривичног процесног права, полазни основ мора да буде вредност начела и, самим тим, његов допринос изградњи система кривичног процесног права као гране законодавства. С правом се може рећи да има онолико различитих класификација кривичнопроцесних начела, колико има теоретичара који су се бавили овом проблематиком. Начелима се могу сматрати оне основне правне претпоставке које су неопходне за изградњу и успешно остварење кривичног процесног права. Према томе сва начела кривичног процесног права можемо поделити у две групе, и то: *основна и друга начела. Основна кривичнопроцесна начела* су најважнија, јер на њима почива кривично процесно право као грана позитивног права и без њих се не може замислити систем овог права. У групу основних начела спадају: 1) начело официјелности; 2) начело легалитета кривичног гоњења; 3) начело оптужбе; 4) начело

² С. Бејатовић, *op. cit.*, стр. 9.-10.

³ Д. Димитријевић, *Кривично процесно право*, Београд, 1981. године, стр. 38.

утврђивања истине; 5) начело контрадикторности; 6) начело јавности; 7) начело усмености; 8) начело непосредности; 9) начело процесне економије.⁴ Једна група начела кривичног поступка односи се на кривично гоњење и ту спадају, поред начела акузаторности и начела *ne bis in idem*, начело легалитета и начело опортунитета кривичног гоњења.⁵

2.1. Начело легалитета кривичног гоњења

Једно од начела, које се неизоставно налази у разним класификацијама савремене процесне теорије је начело легалитета. Једни га сврставају у начела, која се односе на покретање и вођење поступка,⁶ други у начела кривичног гоњења,⁷ трећи у начела која се односе на кривичну тужбу,⁸ а четврти у начела која се односе на јавног тужиоца.⁹ Међутим, оно у чему су сви сагласни јесте да начело легалитета представља основно начело кривичног права.

Наше кривично процесно законодавство је усвојило начело легалитета као основно начело (принцип) кривичног гоњења. Начело легалитета кривичног гоњења важи само за кривична дела за која се гони по службеној дужности. Суштина начела легалитета је, како Законик о кривичном поступку из 2011. године¹⁰ предвиђа чл. 6. ст.1., у дужности јавног тужиоца је да предузме кривично гоњење када постоје основи сумње да је учињено кривично дело или да је одређено лице учинило кривично дело за које се гони по службеној дужности.

Из цитиране законске одредбе могу се извести ови закључци: а) начело легалитета важи само за кривична дела за која се гони по службеној дужности, б) јавни тужилац је обавезан да предузме гоњење ако су се стекли сви законски услови – стварни и правни, в) начело легалитета обавезује јавног тужиоца и кад је учинилац непознат и г) у начелној одредби изостављена је одредба која допушта одступање од начела легалитета, која су иначе предвиђена у даљем тексту закона (нпр. у чл. 283 и чл. 284. ст. 3).¹¹

⁴ Ч. Стевановић, В. Ђурђић, Кривично процесно право, Општи део, Ниш, 2006, стр. 68.-69.

⁵ М. Милојевић, Начело опортунитета у поступку према малолетницима у теорији и пракси, у: Зборник радова студената докторских и мастер студија права, Правни факултет Универзитета у Нишу, Ниш, 2016, стр. 241.

⁶ Д. Крапац, Казнено процесно право, прва књига: Институције, Загреб, 2010.

⁷ М. Шкулић, Кривично процесно право, Београд, 2009.

⁸ М. Грубач, Кривично процесно право, Београд, 2009.

⁹ Т. Васиљевић, Кривично процесно право, Београд, 1981.

¹⁰ „Службени гласник Републике Србије“ бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014.

¹¹ В. Ђурђић, Кривично процесно право, Општи део, Правни факултет Универзитета у Нишу, Ниш, 2014, стр. 67.

Дакле, јавни тужилац је дужан да цени законитост, а не и целисходност кривичног гоњења. Он је у обавези да предузме кривично гоњење тј. да захтева покретање кривичног поступка и да га одржава у току чим се стекну законом предвиђени услови. Приликом одлучивања о покретању или не покретању кривичног гоњења цени само постојање стварних и правних услова за гоњење. Стварни услови су испуњени ако постоје докази о основаној сумњи да је одређено лице извршило неко кривично дело за које се гони по службеној дужности, док се за правне услове може рећи да су испуњени када се установи да је учињено дело по закону кривично дело и да не постоје процесне сметње за кривично гоњење (нпр. амнестија, помиловање и сл.).¹² Дакле, покретање кривичног поступка не зависи од нахођења јавног тужиоца, јер у случају испуњења неопходних услова постоји обавеза (дужност) да врши функцију кривичног гоњења. Управо се стога у процесној теорији срећу идеје да се овом начелу промени назив у „начело облигаторности“¹³ или „начело императивности“¹⁴ кривичног гоњења.¹⁵

Апсолутно важеће начела легалитета за све случајеве није било могуће увести и одржати ни у нашем кривичнопроцесном законодавству. Већ од самог почетка, начело легалитета је само правило, а путем појединих правних установа уводи се и начело опортунитета као изузетак. Временом је број тих изузетака био све већи.¹⁶ Може се тумачити да у нашем праву постоје следећа одступања од начела легалитета, и то: 1) условно одлагање кривичног гоњења (условни опортунитет); 2) одбацивање кривичне пријаве из разлога правичности, за лакша кривична дела; 3) опортунитет у поступку према малолетницима; 4) у поступку код кривичних дела, учињених од правних лица; 5) у случају договореног признања кривичног дела (споразум о признању кривичног дела); 6) у случају уступања кривичног гоњења страни држави¹⁷ (чланови 49-55 Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима) и 7) опортунитет у поступку екстрадиције (чланови 13-37 Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима).¹⁸ Поред наведених модалитета одступања од начела легалитета, неки аутори

¹² Ч. Стевановић, В. Ђурђић, *op. cit.*, стр. 71.

¹³ З. Симић-Јекић, *Кривично процесно право*, Београд, 1983, стр. 69.

¹⁴ С. Пихлер, Нека питања у вези са начелом легалитета у кривичном праву, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* бр. 1-3/1989, стр. 235

¹⁵ И. Илић, Примена начела опортунитета кривичног гоњења у државама бивше Југославије, у: *Научни скуп са међународним учешћем „Право и друштвена стварност“*, Правни факултет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровци, 2014, стр. 448.

¹⁶ В. Ђурђић. *op. cit.*, стр. 67-68.

¹⁷ Саша С. Кнежевић, *Кривично процесно право, општи део*, Правни факултет Универзитета у Нишу, Ниш, 2015., стр. 55.

¹⁸ В. Ђурђић. *op. cit.*, стр. 69.

наводе и нека друга одступања, као што су: 1) одобрење за кривично гоњење,¹⁹ 2) нагодбу са покајником,²⁰ 3) давање имунитета сведоку²¹ и 4) могућност одбацивања кривичне пријаве за кривична дела са елементима насиља²².

2.2. Начело опортунитета кривичног гоњења

2.2.1. Појам начела опортунитета кривичног гоњења

Ангажман јавног тужиоца на испуњавању обавеза предузимања кривичног гоњења, не укључује могућност процене целисходности самог чина предузимања кривичног гоњења. Међутим, у законом предвиђеним ситуацијама, правом предвиђена обавеза јавног тужиоца, да, у случајевима испуњења законских услова, покрене кривични поступак, укључује могућност процене целисходности тог чина. Ова могућност представља суштину начела опортунитета кривичног гоњења. Обавеза јавног тужиоца, дакле, егзистира, али реализација те обавезе зависи од дискреционе процене сврсисходности предузимања кривичног гоњења, сачињене са становишта јавног интереса.²³

Начело опортунитета све више добија на значају поред општег и основног начела легалитета кривичног гоњења, али уједно представља и начело које је изузетак у односу на основна начела кривичног гоњења. Ово све из разлога јер јавни тужилац само изузетно може одлучити да одложи или не предузме кривично гоњење, под условима које прописује Законик о кривичном поступку (чл. 6. став 3. ЗКП). Међутим, имајући у виду све законске могућности примене и присутност у пракси, оно и поред такве природе све више губи карактер изузетка и постаје једно од основних начела кривичног процесног права.

После доношења Законика о кривичном поступку из 2001. године²⁴, донет је нови Устав Републике Србије из 2006. године²⁵, Кривични законик²⁶, који је ступио на снагу 01. јануара 2006. године и ратификоване одређене међународне конвенције и уговори који се тичу и правила кривичног поступка. Изменама Законика о кривичном поступку Србије (2001) из септембра 2009. године извршена су одговарајућа

¹⁹ В. Ђурђић, *op. cit.*, стр. 69.

²⁰ Г. Томашевић, *Казнено процесно право, опћи дио – темељни појмови*, стр. 171.

²¹ Х. Сијерчић – Чолић, *Кривично процесно право, књига прва*, Сарајево, 2008, стр. 97.

²² Д. Крапац, *op. cit.*, стр. 97-101.

²³ Саша С. Кнежевић, *op. cit.*, стр. 54.

²⁴ Службени лист СРЈ, бр. 70/01 и 68/02 и Службени гласник РС, бр.58/04, 85/05, 115/05 и 49/07.

²⁵ Службени гласник РС, број 98/06

²⁶ Службени гласник РС, број 85/05.

усклађивања овог законика са Уставом, Кривичним закоником и неким међународним правним актима, а поред тога унете су и одређене модификације за које се очекује да допринесу ефикаснијем и економичнијем кривичном поступку, што се посебно односи на одређене промене које се тичу начела опортунитета кривичног гоњења.²⁷

Према начелу опортунитета, кад се стекну стварни и правни разлози, јавни тужилац је овлашћен да цени у сваком конкретном случају да ли је опортуно (целисходно) покретати кривични поступак.²⁸ Јавни тужилац најпре цени да ли постоје стварни и правни разлози за покретање поступка, па тек онда процењује целисходност гоњења. Отуда је могуће да он не покрене кривични поступак, иако су се стекле све законске претпоставке за то, руководећи се разлозима целисходности ако нађе да ти разлози постоје. Међутим, ни опортунитет не даје овлашћење јавном тужиоцу да произвољно, по свом нахођењу решава о гоњењу или не гоњењу учиниоца дела, јер разлоге целисходности мора да цени са становишта јавног интереса, тј. да ли је у јавном интересу да се учинилац кривично гони²⁹. И начело легалитета и начело опортунитета искључују кривично гоњење ако нису испуњени сви законски услови. Дакле, начело опортунитета подразумева обавезу јавног тужиоца да предузме гоњење када су испуњени сви законски стварни и правни услови и ако је то у датом случају целисходно. Језгро начела опортунитета чини дискрециона оцена јавног тужиоца, која се не сме свести на арбитрерност и самовољу, већ захтева уважавање одређеног јавног интереса.³⁰ Као разлози примене начела опортунитета најчешће се наводе: багателитет кривичних дела, одсуство или незнатна штетна последица извршења кривичног дела, чињеница да је штета надокнађена, дејство кривичног поступка на јавност, обзира према учиниоцу кривичног дела, према његовој породици и јавности, захтеви спољне политике државе, дискрепанција између трошкова поступка и ефеката вођења поступка, криминално – политички разлози и др.³¹

Резултат раније поменутих тенденција савременог кривичног процесног права је управо начело опортунитета као вид одступања од начела легалитета а опет у циљу растерећења судова и већег ангажовања код сложенијих случајева, убрзавања и поједностављења кривичног поступка, спречавања наношења веће штете јавном

---

²⁷ С. Бејатовић, В. Ђурђић, М. Шкулић, Г. Илић, Ј. Киурски, М. Матић, Р. Лазић, С. Ненадић, В. Трнинић, Удружење јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца, Примена начела опортунитета у пракси – изазови и препоруке, Београд, 2012, стр. 29.

²⁸ Ч. Стевановић, В. Ђурђић, *op. cit.*, стр. 71.

²⁹ Вељко М. Делибашић, Споразуми јавног тужиоца и окривљеног, Нови Сад, 2015, стр. 128-130.

³⁰ С. Бркић, Кривично процесно право, Правни факултет Универзитета у Новом Саду, Нови Сад, 2014, стр. 59.

³¹ И. Илић, *op. cit.*, стр. 449.

интересу због покретања кривичног поступка, као и спречавање стварања трошкова кривичног поступка у случајевима где је последица извршења санирана.

Кривичнопроцесно законодавство Републике Србије опортунитет кривичног гоњења пунолетних лица уводи Закоником о кривичном поступку из 2001. године. Начело опортунитета кривичног гоњења установљено је за кривична дела за које је запређена новчана казна или казна затвора до три године, а била су предвиђена два његова облика, и то: 1) условљено одлагање кривичног гоњења и 2) одбацивање кривичне пријаве из разлога правичности. Новелом процесног законика из 2009. године проширено је важење начела опортунитета и уведен је још један његов облик, тако да се условљено одлагање могло применити и на кривична дела за које је запређена казна затвора до пет година ако јавни тужилац прибави одобрење суда. Тада је проширена листа мера којима се могла условити примена опортунитета кривичног гоњења, а условљено одустајање од оптужбе уведено је као нови вид опортунитета који се примењује на главном претресу. Овом новелом је предвиђено и обавеза јавног тужиоца да за кривична дела са запређеном казном затвора до три године обавезно испита могућност примене условљеног одлагања кривичног гоњења. Тендеција ширења начела опортунитета кривичног гоњења заустављена је Закоником о кривичном поступку из 2011. године којим је укинут опортунитет на главном претресу и избрисана је обавеза јавног тужиоца да за свако од тих кривичних дела испита има ли места примени условног одлагања кривичног гоњења.³²

Оба ова начела – начело легалитета и начело опортунитета, везана су за функцију кривичног гоњења, и то за гоњење које се предузима по службеној дужности од за то установљених државних органа. Примењују се у пољу важења начела официјелности, коме је претпоставка систем јавне кривичне тужбе. Изван тога, где је приватни интерес доминирајући за кривично гоњење, њихова примена је, по природи ствари, искључена: за приватну тужбу примерено је и важи начело диспозитивности.³³

Еволуција начела легалитета и опортунитета кривичног гоњења је у знаку напуштања њихове првобитне оштре супротности и непомирљивости, како на законодавном, тако и на теоријском плану. Оштру дистинкцију, која је обележила XIX век, треба посматрати у одговарајућем ширем друштвеном контексту. У том смислу, начело легалитета је својеврсни израз либерализма, који се манифестовао у неповерењу према извршној власти и у наивном веровању у свемоћ законодавца. Како предуслови

---

³² Вељко М. Делибашић, *op. cit.*, стр. 127-128.

³³ В. Ђурђић, *op. cit.*, стр. 68.

на које се ослањало ово начело, више нису били тако постојани, и разлике према начелу опортунитета су се све више релативисале.³⁴ Емпиријска истраживања су показала да је пракса тј. стварност сасвим другачија од прокламованих вредности. Код ова два начела (легалитета и опортунитета) може се све више говорити о њиховом зближавању на законодавном плану. Практика је показала и да се у земљама у којима је владајуће тј. основно начело легалитета све више стварају и манифестују изузеци од начела легалитета, док се у земљама начела опортунитета појавила тежња за већом предвидљивошћу тужилачких активности, уједачавањем праксе кривичног гоњења и обезбеђивањем једнакости грађана пред законом.

Опортунитет у поступку према малолетницима је код нас најпре уведен и далеко чешће се примењује него што је случај у редовном кривичном поступку који се води према пунолетним учиниоцима кривичног дела. Постоје бројне ситуације у којима се одступа од примене начела легалитета према малолетницима и ствара могућност за дискреционо кривично гоњење малолетника. Начело опортунитета у поступку према малолетницима примењује се у виду: 1) дискреционе оцене јавног тужиоца приликом покретања кривичног поступка према малолетницима за лакша кривична дела, 2) условног покретања поступка према малолетницима уз примену васпитних налога, 3) примене опортунитета када се малолетник већ налази на извршавању кривичне санкције, 4) обуставе кривичног поступка због нецелисходности и 5) условне обуставе кривичног поступка према малолетницима. Треба напоменути да у прва три случаја оцену целисходности покретања кривичног поступка врши јавни тужилац за малолетнике, док у друга два случаја јавни тужилац само иницира поступак преиспитивања целисходности већ покренутог кривичног поступка док коначну одлуку о целисходности покренутог поступка доноси суд за малолетнике.³⁵ У поступку према малолетницима постоје две врсте опортунитета и то: 1) условни и 2) безусловни,³⁶ о чему ће бити више речи у делу *нормативни оквир условног одлагања кривичног гоњења*.

Опортунитет према правним лицима – За кривична дела за која је предвиђена новчана казна или казна затвора до три године, јавни тужилац може да одбаци кривичну пријаву против правног лица ако оцени да покретање кривичног поступка није целисходно. Приликом доношења ове одлуке јавни тужилац ће узети у обзир једну

---

³⁴ С. Бркић, *op. cit.*, стр. 60.-61.

³⁵ М. Милојевић, *op. cit.*, стр. 243.

³⁶ С. Бркић, *op. cit.*, стр. 62 – 63.

или више следећих околности: а) да је правно лице пријавило кривично дело пре него што је сазнало да су органи гоњења открили да је дело учињено; б) да је правно лице спречило наступање штете или је накнадило штету и отклонило друге штетне последице кривичног дела; в) да је правно лице добровољно вратило имовинску корист прибављену кривичним делом и г) да правно лице нема имовине или је покренут стечајни поступак против њега.³⁷

Споразум о признању кривичног дела је споразум *sui generis*, и представља писмену сагласност воља између јавног тужиоца са једне и окривљеног и његовог браниоца са друге стране, у случају када се договоре да окривљени савесно и добровољно, у потпуности призна извршење једног или више кривичних дела за која се терети било кривичном пријавом, наредбом за спровођењем истраге или оптужним актом, а да тужилац учини за узврат окривљеном одређене повластице и уступке (одустајање јавног тужиоца од кривичног гоњења за кривична дела која нису обухваћена споразумом о признању кривичног дела, о трошковима кривичног поступка и о имовинско правном захтеву), пре свега у погледу блажег кажњавања. На основу тако закљученог споразума, суд изриче кривичну санкцију без одржавња главног претреса, ако споразум прихвати. Споразум је само основ за судску одлуку којом се пресуђује кривична ствар, ако га суд након оцене претходно прихвати посебном одлуком. Споразум о признању кривичног дела регулисан је Закоником о кривичном поступку у члановима од 313. – 319. Тако је ЗКП регулисао да се споразум о признању кривичног дела и окривљеног може закључити од доношења наредбе о спровођењу истраге до завршетка главног претреса, а да приликом закључења истог окривљени мора имати браниоца (члан 313. став 1. и 2. ЗКП-а). Споразум сачињен у писаном облику јавни тужилац подноси до потврђивања оптужнице судији за претходни поступак, а након потврђивања оптужнице председнику већа (члан 313. став 3. ЗКП-а). Ако је споразум закључен пре подизања оптужнице, јавни тужилац ће заједно са споразумом доставити суду и оптужницу која чини саставни део овог споразума (члан 313. став 4. ЗКП-а). О споразуму о признању кривичног дела одлучује судија за претходни поступак, ако је споразум поднет суду након потврђивања оптужнице онда одлучује председник већа. Суд ће пресудом прихватити споразум и огласити окривљеног кривим ако утврди: 1) да је окривљени свесно и добровољно признао кривично дело, односно кривична дела која су предмет оптужбе; 2) да је окривљени свестан свих последица закљученог споразума,

---

³⁷ С. Бркић, *op. cit.*, стр. 65.

а посебно да се одриче права на суђење и да прихвата ограничење права на улагање жалбе против одлуке суда донесене на основу споразума; 3) да постоје и други докази који нису у супротности са признањем окривљеног да је учинио кривично дело и 4) да је казна или друга кривична санкција, односно друга мера у погледу које су јавни тужилац и окривљени закључили споразум предложена у складу са кривичним или другим законом (члан 317. ЗКП-а). Са друге пак стране суд ће одбацити споразум ако: 1) споразум не садржи податке из члана 314. ЗКП, с обзиром да је у овом члану ЗКП-а утврђена садржина споразума о признању кривичног дела и 2) ако на рочиште није дошао окривљени који је уредно позван а који није оправдао изостанак (члан 316. ЗКП-а).

Уступање гоњења страном држави – Начело легалитета обавезује јавног тужиоца у односу на све извршиоце кривичних дела на које се распростире важење кривичнопроцесног закона. Међутим, постоје одступања од овог правила. Гоњење страног држављанина који је извршио кривично дело на територији Републике Србије може јавни тужилац уступити страном држави под условима прописаним законом. Приликом одлучивања о уступању гоњења страном држави јавни тужилац се руководи разлозима целисходности ванпроцесног карактера.³⁸

2.2.2. Врсте начела опортунитета кривичног гоњења према важећем Законику о кривичном поступку

Као опозит и законски изузетак у односу на основно начело кривичног гоњења у нашем позитивном праву – начелу легалитета, предвиђено је начело опортунитета. Једно је од важнијих начела кривичнопроцесног законодавства, без обзира којем систему оно припада (континенталном или англосаксонском).

Према тренутно важећој регулативи тј. важећем Законику о кривичном поступку постоје две врсте начела опортунитета и то: 1) условно одлагање кривичног гоњења (члан 283. ЗКП-а) и 2) одбацивање кривичне пријаве из разлога правичности (члан 284. ЗКП-а). У оба случаја реч је о опортунитету који се примењује у поступку према пунолетним лицима.

У поступку према пунолетним лицима изузетак од примене начела легалитета официјелног кривичног гоњења представља, *прво, случај условљеног опортунитета*, по коме када су у питању кривична дела за која је прописана новчана казна или казна затвора до пет година, јавни тужилац може у предистражном поступку одложити

---

³⁸ В. Ђурић, *op. cit.*, стр. 72.

кривично гоњење, уколико осумњичени прихвати једну или више од Закоником о кривичном поступку предвиђених мера.³⁹ Законик о кривичном поступку је у свом члану 283. предвидео седам мера као услова за примену опортунитета према пунолетном учиниоцу кривичног гоњења, и то: 1) да учинилац отклони штетну последицу насталу извршењем кривичног дела или да накнади причињену штету; 2) да плати одређени новчани износ у корист хуманитарне организације, фонда или јавне установе; 3) да обави одређени друштвенкорисни или хуманитарни рад; 4) да испуни доспеле обавезе издржавања; 5) да се подвргне одвикавању од алкохола или опојних дрога; 6) да се подвргне психосоцијалном третману ради отклањања узрока насилничког понашања и 7) да изврши обавезу установљавања правноснажном одлуком суда, односно поштује ограничење утврђено правноснажном судском одлуком. Према раније важећем закону о кривичном поступку РС условљени опортунитет је био на сличан начин регулисан у чл. 236., с тим да је за кривична дела за која је прописана казна затвора преко три године, а до пет година за одлагање кривичног гоњења, као додатни неопходни услов захтевано одобрење ванрасправног већа суда, док је за мере а) да плати одређени новчани износ у корист хуманитарне организације, фонда или јавне установе и б) да обави одређени друштвенкорисни или хуманитарни рад била неопходна сагласност оштећеног.

У још једном случају постоји могућност примене начела опортунитета кривичног гоњења у поступку према пунолетним лицима, а то је случај када јавни тужилац може *одбацити кривичну пријаву* уколико се ради о кривичном делу за које је предвиђена новчана казна или казна затвора до три године, а осумњичени изрази стварно кајање, те спречи наступање штете или је штету у потпуности већ надокнадио, тако да, према околностима случаја, јавни тужилац оцени да изрицање кривичне санкције не би било правично. Јавни тужилац ће решењем одбацити кривичну пријаву ако из саме пријаве проистиче да: 1) пријављено дело није кривично дело за које се гони по службеној дужности; 2) је наступила застарелост или је дело обухваћено амнестијом или помиловањем или постоје друге околности које трајно искључују гоњење и 3) не постоје основи сумње да је учињено кривично дело за које се гони по службеној дужности (члан 284. став 1. ЗКП). У кривичнопроцесној теорији ови случајеви означени су као опортунитет гоњења из разлога правичности. Јавни тужилац је овлашћен да из разлога правичности не предузима кривично гоњење иако су се за то

---

³⁹ О. Тешовић, Дело малог значаја и начело опортунитета кривичног гоњења, 2013, стр. 95.

стекли законски услови, само за кривична дела за која је прописана новчана казна или казна затвора до три године (чл. 284 ст. 3 ЗКП-а). Да би се јавни тужилац руководио начелом опортунитета, потребно је да буду испуњени следећи услови: а) да се осумњичени стварно каје; б) да је због тога спречио наступање штете или је штету већ у потпуности накнадио и в) да јавни тужилац оцени да изрицање кривичне санкције не би било правично. Само ако су испуњена сва три услова, јавни тужилац може да донесе решење о одбацивању кривичне пријаве, а да ли ће то учинити остављено је јавном тужиоцу да цени према околностима конкретног случаја.⁴⁰ У случају одбацивања кривичне пријаве због правичности, не постоји могућност преузимања кривичног гоњења од оштећеног (наступање супсидијарне тужбе). Осим тога законодавац искључује и могућност приговора оштећеног, вишем јавном тужиоцу.⁴¹ О одбацивању кривичне пријаве, као и о разлозима за то, јавни тужилац ће обавестити оштећеног у року од осам дана и поучити га о његовим правима (члан 51. став 1.), а ако је кривичну пријаву поднео орган полиције, обавестиће и тај орган. Дакле, у питању је принцип опортунитета из разлога правичности, који се у пракси назива „чист“ или „прави“ опортунитет.⁴²

2.2.3. Диверзиони модели начела опортунитета кривичног гоњења

Диверзиони концепт поступања се заснива на прихватању могућности да се у различитим фазама поступка поједини случајеви скрену са традиционалне судске процедуре, као и на установљавању могућности да се на учиниоце кривичних дела примене мере парапеналног карактера осмишљене тако да представљају адекватну алтернативу кривичним санкцијама.⁴³ Диверзиони модел (енг. diversion – одвраћање) се заснива на принципима ресторативног правосуђа и исти представља могућност која се даје учиниоцима кривичних дела који се први пут појављују у сукобу са законом или лакшим преступницима. Диверзионо поступање подразумева да се избегну нежељени ефекти стигматизације учиниоца кривичног дела и ремећења његових животних активности ради примене санкције. Извршењем одређених санкција може да резултира усвајање непожељних образаца понашања, што додатно говори у прилог диверзионом поступању.

⁴⁰ В. Ђурђић, *op. cit.*, стр. 70 – 71.

⁴¹ Саша С. Кнежевић, *op. cit.*, стр. 57.

⁴² О. Тешовић, *op. cit.* стр. 95.

⁴³ Љ. Радловић, *Криминална политика*, Београд, Правни факултет, 1999, стр.212.

Примена диверзионих мера има за циљ и да растерети правосудни систем старања о случајевима који се могу подвести под багателни криминалитет. Тиме се ослобађају ресурси за бављење оним учиниоцима кривичних дела чије понашање изискује комплексније и садржајније реаговање. Примена диверзионих мера усаглашена је са поштовањем начела експедитивности у поступању, иако се то у суштини може косити са начелом законитости које би, строго посматрано, изискивало да свака кривична ствар буде разрешена од стране суда.⁴⁴

Диверзиони модели су алтернативни видови поступања, односно алтернатива судском поступку која подразумева случајеве у којима, услед примене одређених института кривичног (материјалног или процесног) и малолетничког права долази до скретања са класичне кривичне процедуре, па самим тим и до некажњавања, односно неизрицања других кривичних санкција (тзв. мере диверзионог карактера). Утолико се овај вид поступања може сматрати алтернативом санкционисању уопште, а тиме и кажњавању. У случају пунолетних лица, у ове видове поступања спадају примена начела опортунитета, поравнање учиниоца и оштећеног и ослобођење од казне и измирење приватног тужиоца и осумњиченог.⁴⁵ Што се тиче начела опортунитета, два су диверзиона модела, и то: 1) институт условно одлагање кривичног гоњења и 2) институт стварног кајања.

Када су у питању пунолетни учиниоци кривичних дела, институт условљеног опортунитета представља диверзини модел начела опортунитета кривичног гоњења и то само у случају када се осумњиченом одређује обавеза да отклони штетну последицу насталу извршењем кривичног дела или да накнади причињену штету. Отклањање штетне последице настале извршењем кривичног дела или накнада причињене штете је обавеза која за циљ има поправљање штете коју је жртва претрпела и директно је усмерена на њену материјалну сатисфакцију. У преосталим случајевима овај институт може да се посматра као диверзиона мера, која је у потпуности окренута учиниоцу, па се у том делу о начелу условљеног опортунитета може говорити само као о алтернативној форми поступања и може се сматрати само делимично ресторативном.⁴⁶

---

⁴⁴ М. Ковачевић, Диверзиони концепт поступања према малолетним учиниоцима кривичних дела – општа разматрања и осврт на Србију, у: Правни записи, год. VI, бр. 1, Правни факултет Универзитета Union, 2015, стр. 110-111.

⁴⁵ С. Попић, Алтернативне санкције и мере ресторативне правде у Србији: анализа почетног стања, у: В. Николић – Ристановић, Н. Вучковић (ур.), Ставови грађана и стручњака о алтернативним санкцијама и ресторативној правди, Фондација Центар за демократију, Виктимолошко друштво Србије, Београд, 2015, стр. 20.

⁴⁶ Ibid, стр. 26-27.

Поред условљеног опортунитета, и институт стварног кајања може делом да се посматра као мера ресторативног карактера. Имајући у виду законом одређен предуслов за примену института стварно кајања – спречавање наступања штете или накнада штете, може се рећи да ово решење има позитивне импликације у погледу обештећења жртве. Међутим, с обзиром да примена овог института не захтева нужно сусрет и дијалог жртве и учиниоца и њихово споразумевање о санирању последица, ово решење можемо посматрати само као делимично ресторативно, јер је питање у којој мери може примена овог института да резултира и поправљању односа између жртве и учиниоца. Примећује се да је овај институт више окренут учиниоцу кривичног дела, посебно ако имамо у виду да су кључни мотиви за опредељење тужиоца да поступа у овом правцу нецелисходност вођења кривичног поступка и неправичност осуде учиниоца у конкретном случају.⁴⁷

III. ТЕОРИЈСКО ОДРЕЂЕЊЕ ПОЈМА УСЛОВНОГ ОДЛАГАЊА КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА

У нашем кривичном поступку, може се тумачити, да постоји низ одступања од начела легалитета. Јавни тужилац има право на процесну целисходност покретања кривичног поступка у процесним ситуацијама сагласно одредбама Законика о кривичном поступку Републике Србије.

Условно одлагање кривичног гоњења представља оживотворење диверзионог модела друштвеног реаговања на криминалитет, чија је суштина могућност изостанка вођења кривичног поступка за лакша кривична дела. Тиме, друштвена реакција поприма карактер непеналног одговора на лакше облике криминалитета.⁴⁸

Реч је о институту који није нов у нашем кривичнопроцесном праву и који је уведен у домаћи кривичнопроцесни систем реформом из 2001. године. У теорији се среће неколико синонима – „условно одлагање кривичног гоњења“, „условљени опортунитет“, „диверзија кривичног поступка“ док у тужилачкој и судској пракси примена овог института се зове „примена члана 283. ЗКП“ или једноставно „одлагање кривичног гоњења“⁴⁹

Одлагање кривичног гоњења представља један од видова одступања од начела легалитета кривичног гоњења. Реч је о примени супротног – начела опортунитета код

---

⁴⁷ С. Попић, *op. cit.* стр. 27.

⁴⁸ Саша С. Кнежевић. *op. cit.* стр. 56.

⁴⁹ И. Илић, Условно одлагање кривичног гоњења, у: Тематски зборник радова, Правни факултет у Нишу, Ниш, 2010, стр. 408.

којег је јавном тужиоцу, уместо обавезе кривичног гоњења сваког учиниоца кривичног дела које се гони *ex officio*, остављена могућност процене оправданости кривичног гоњења. У основи овог института налази се потреба избегавања дуготрајних и скупих кривичних поступака кад је реч о лакшим кривичним делима али и уверења да, нарочито код ових кривичних дела, ресторативним механизмима треба дати превагу над оним превентивно ретрибутивног карактера. Наиме окривљеном се уместо кривичног поступка и санкције нуди могућност да испуни одређену друштвено корисну обавезу, док му се за узврат нуди најпре одлагање кривичног гоњења и коначно одустајање од кривичног гоњења, уколико испуни преузете обавезе.⁵⁰

У суштини, овај институт је заснован на идеји чији су циљ рационализација кривичног правосуђа, растерећење судова и проналажење ефикаснијих и хуманијих мера социјалног и правног поступања према појединим учиниоцима кривичних дела.⁵¹ С обзиром на карактер тих обавеза, које у одређеној мери имају сличности с неким кривичним санкцијама, овом установом се у одређеној мери може остварити и сврха кривичног санкционисања, а да при томе у формалном смислу нема кажњавања и обичајених штетних последица извршења казне, нити наступа тзв. стигматизације осуђиваности.⁵²

Да би до одлагања дошло, осумњичени мора прихватити једну или више обавеза предвиђених чланом 283. став 1. тачка 1 до 7. Законика о кривичном поступку. Реч је о различитим обавезама, чије испуњавање јавни тужилац може захтевати у зависности од конкретног случаја, узимајући у обзир циљеве института. Обавезе предвиђене законом могу се поделити у четири групе, и то: 1) репарационо/ресторативне обавезе; 2) хуманитарне обавезе; 3) медицинско/психолошке обавезе; и 4) обавеза која је мешовитог карактера.⁵³

Велика сличност између обавеза које осумњичени прихвата и кривичних санкција даје основа за тврдњу да се на овај начин учинилац кривичног дела ипак у одређеној мери санкционише. С тим у вези, институт условљени опортунитет кривичног гоњења, односно одлагање кривичног гоњења код којег осумњичени мора да испуни одређену обавезу да би тужилац одустао од гоњења, представља својеврсну нагодбу, тј. споразум између јавног тужиоца и осумњиченог. Споразум се огледа у

---

⁵⁰ Горан П. Илић, М. Мајић, С. Бељански, А. Трешњев, Коментар Закона о кривичном поступку, Четврто издање, Службени гласник, Београд, 2013, стр 651-652.

⁵¹ М. Грубач, Б. Вучковић, Коментар Законика о кривичном поступку Црне Горе, Тиват, 2010, стр. 656.

⁵² Вељко М. Делибашић, *op. cit.*, стр. 140-141

⁵³ М. Шкулић, „Начело опортунитета кривичног гоњења и малолетничка делинквенција“, Опортунитет кривичног гоњења, Београд, 2009, стр. 302-303.

чињеници да осумњичени треба да се сагласи с налогом јавног тужиоца, односно да прихвати да испуни обавезу која му се намеће, при чему он има потпуну слободу одлучивања да ли ће прихватити, а затим и испунити одређену обавезу.⁵⁴

С обзиром на то да је реч о кривичном делу за које је забрањена новчана казна или казна затвора до пет година, водио би се скраћени кривични поступак. Иако условно одлагање кривичног гоњења представља својеврсни вид споразума између јавног тужиоца и осумњиченог, мора се нагласити да стриктно формално, и у контексту терминологије која се употребљава у Законику о кривичном поступку, ово ипак није споразум између јавног тужиоца и окривиљеног у који спадају: 1) споразум о признању кривичног дела (чл. 313-319), 2) споразум о сведочењу окривиљеног (чл. 320-326) и 3) споразум о сведочењу осуђеног (чл. 327-330).⁵⁵

Поставља се питање правне природе овог института. Разлика у схватањима своде се на дилему да ли је реч о манифестацији начела опортунитета или о нечему другом? Тако неки сматрају да се не ради о начелу опортунитета, већ о одложеном гоњењу, односно о *„једном новом овлашћењу државног тужиоца... да одложи кривично гоњење“*⁵⁶. Насупрот, неки аутори сматрају да је одлагање кривичног гоњења један вид *„одступања од начела легалитета“*⁵⁷, односно један од случајева поступања по начелу опортунитета. Постоји и схватање да се ради о установи мешовитог карактера који у себи садржи елементе: 1. нецелисходности и 2. опроштаја учиниоцу кривичног дела, тачније *„специфичне аболације коју је заслужио“*⁵⁸. Занимљиво је и схватање које одлагање гоњења сматра одступањем од начела легалитета, али истовремено и од начела официјелности.⁵⁹

Условно одлагање кривичног гоњења поседује сличности са неколико других института. Најпре, садржи елементе *консенсуалних форми*, сматра се једним видом *диверзије кривичног поступка*, сматра се да има и *елементе медијације*, затим сличности са неким *кривичним санкцијама* (новчана казна, рад у јавном интересу) *и са мерама безбедности* (обавезно лечење алкохоличара и наркомана, односно обавезно психијатријско лечење на слободи). Неке обавезе имају сличности и са санкцијама

---

⁵⁴ Вељко М. Делибашић, *op. cit.*, стр. 143.

⁵⁵ V. Delibašić, „Conditionally Deferred Prosecution“, Archibald Reiss Days, Volume II, Belgrade, 2015, стр. 360-361.

⁵⁶ Д. Радуловић, *Кривично процесно право*, Подгорица, 2002, стр. 77.

⁵⁷ М. Грубач, *Кривично процесно право*, Београд, 2010, стр. 136. Исто и : Ч. Стевановић и В. Ђурђић, *op. cit.*, стр. 72.

⁵⁸ М. Шкулић, *op. cit.*, стр. 50.

⁵⁹ И. Илић, *op. cit.*, стр. 408.

грађанскоправног карактера (накнада штете, исплата доспелих обавеза издржавања, извршење судске одлуке).⁶⁰

VI. НОРМАТИВНИ ОКВИР УСЛОВНОГ ОДЛАГАЊА КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА

4.1. Законик о кривичном поступку из 2001. године

Законик о кривичном поступку из 2001. године донет је 26. децембра, објављен је у „Службеном листу СРЈ“ број 70 од 28. децембра 2001. године, а ступио на снагу три месеца од дана објављивња, дакле 29. марта 2002. године⁶¹, одступио је од строгог начела легалитета увођењем одредаба чл. 236. и 237., следећи тако општи светски тренд у кривичнопроцесном праву, обележен могућношћу договора између учесника у кривичном поступку и идејом ресторативне правде. Смисао њиховог увођења је да се судови растерете багателног криминалитета на тај начин што се кривични поступак не би покретао у ситуацијама када то из одређених разлога не би било целисходно.⁶²

Одалгање кривичног гоњења у кривичнопроцесном праву наше земље уведено је ЗКП-ом из 2001. године, а иначе, реч је о институту који води порекло из англо-америчке правне провинијенције.⁶³

Према члану 236. ЗКП-а из 2001. године, јавни тужилац може одложити кривично гоњење за кривична дела за која је предвиђена новчана казна или казна затвора до три године, ако осумњичени прихвати једну или више од следећих мера: 1) да отклони штетну последицу насталу извршењем кривичног дела или да накнади причињену штету; 2) да плати одређени новчани износ у корист хуманитарне организације, фонда или јавне установе, 3) да обави одређени друштвено корисни или хуманитарни рад; 4) да испуни доспеле обавезе издржавања. Рок у коме је осумњичени био дужан да испуни прихваћену обавезу није могао бити дужи од шест месеци. Уколико осумњичени изврши обавезу отклањања штетних последица или накнади причињену штету или испуни доспеле обавезе издржавања или пак, уз пристанак оштећеног плати одређени новчани износ у корист хуманитарне организације, фонда

---

⁶⁰ И. Илић, *op. cit.*, стр. 410.

⁶¹ В. Даниловић, Нека нова решења у Законнику о кривичном поступку; у: Врховни суд Србије (ур.), Билтен судске праксе 3, Службени гласник, Београд, 2002, стр. 255.

⁶² Г. Илић, Ј. Киурски, Опортунитет кривичног гоњења и досадашња искуства у његовој примени; у: Јовановић И., Станисављевић М. (ур.), Поједностављене форме поступања у кривичним стварима - регионална кривичнопроцесна законодавства и искуства у примени, Мисија ОЕБС у Србији, Београд, 2013, стр.234.

⁶³ И. Илић., *op. cit.*, стр. 408.

или јавне установе или обави одређени друштвено корисни или хуманитарни рад у постављеномо року, државни тужилац би одбацио кривичну пријаву.

У случају примене члана 236. ЗКП-а јавни тужилац је био у обавези да прво утврди да ли је кривична пријава основана, потом наложи осумњиченом, ако он то прихвати, једну или више законом предвиђених мера и коначно одбаци кривичну пријаву ако осумњичени изврши прихваћену обавезу у предвиђеном року, који није могао бити дужи од шест месеци. У недостатку наведене сагласности осумњиченог јавни тужилац је био у обавези да покрене кривични поступак против учиниоца кривичног дела, осим ако из неког другог разлога не би одустао од кривичног гоњења⁶⁴. С обзиром да је био неопходан услов за примену ове установе пристанак осумњиченог да испуни предложену обавезу, такву сагласност је потребно унети у записник коју осумњичени треба да потпише.⁶⁵

Приликом писања овог члана ЗКП-а законодавац је начинио велике пропусте, и то: у одредби овог члана није била прописана форма одлуке јавног тужиоца о одлагању кривичног гоњења, даље, осумњичени али и оштећени су морали да добију документ којим је утврђена обавеза осумњиченог и рок за њено извршење. Поред овога, проблем је тај што закон не предвиђа записник, нити било коју другу писану форму одлуке као доказ о давању сагласности осумњиченог на испуњење предложене обавезе. Без обзира на ове пропусте, јавни тужилац је био у обавези да упозори оштећеног да у случају давања сагласности на одлагање кривичног гоњења и доношења одлуке о одбацивању кривичне пријаве, губи право из члана 61. Законика, али не и право да у парници остварује свој имовинскоправни захтев.

4.2. Закон о изменама и допунама Законика о кривичном поступку из 2004. године

Законом о изменама и допунама Законика о кривичном поступку из 2004. године⁶⁶ одлагање кривичног гоњења претрпело је значајну трансформацију. Наиме у члану 236. ЗКП-а предвиђено је да јавни тужилац може одложити кривично гоњење за дела за која је законом предвиђена новчана казна или казна затвора до три године, ако осумњичени прихвати једну или више мера предвиђених у ставу 1. Мере предвиђене у члану 236. став 1. ЗКП-а након измена и допуна из 2004. године су исте као и у ЗКП-у из 2001. године с тим што су овим мерама придодате још две, и то: да се осумњичени

---

⁶⁴ Г. Илић, Ј. Киурски, *op. cit.*, стр. 234.

⁶⁵ М. Шкулић, Коментар Законика о кривичном поступку, Београд, 2007, стр. 832.

⁶⁶ „Службени гласник РС“ бр. 58/04.

подвргне одвикавању од алкохола или опојних дрога и да се подвргне психосоцијалној терапији.

Изменама и допунама Законика о кривичном поступку из маја месеца 2004. године прописано је да одлуку о одлагању кривичног гоњења јавни тужилац може да донесе само уз сагласност суда. Наиме, у члану 236. став 1. ЗКП, после речи „може“ ставља се запета и додаје реч „уз сагласност суда“. С оваквим изменама члана 236. ЗКП-а доведено је у питање функционисање начела опортунитета као дискреционог права јавног тужиоца. Поред тога, законодавац није прецизирао који би суд био надлежан за давање такве сагласности, што је стварало нове проблеме у пракси. Наиме, у неким судовима ову сагласност је давало кривично ванрасправно веће, у неким исражни судија, а у неким судија појединац. У вези с применом одложеног кривичног гоњења, у пракси се јавила недоумица у којем тренутку јавни тужилац треба да захтева сагласност од суда за примену овог института. Преовладало је становиште да се сагласност од суда захтева пошто се за примену опортунитета прибави сагласност осумњиченог, односно оштећеног.⁶⁷ Добијање сагласности од суда изискивало је дужи временски период, што је доводило до губитка ефикасности у поступку, а ефикасност је управо основна карактеристика начела опортунитета.

4.3. Законик о кривичном поступку из 2006. године

Законик о кривичном поступку из 2006. године⁶⁸ ступио је на снагу 10. јуна 2006. године, а теребало је да почне с применом од 01. јуна 2007. године, осим одредаба чланова 107.,110.,117.-122. и 333.-335., који су се примењивали од 10. јуна 2006. године. Овим закоником у кривичнопроцесном законодавству Републике Србије настављају се промене и уводе извесне новине како у целом закону тако и у погледу начела опортунитета. Наиме, условљени опортунитет или условно одлагање кривичног гоњења регулисано је чланом 268. став 1. а не чланом 236. Условно одлагање кривичног гоњења се овим законом дефинише као „Опроштај кривичног гоњења осумњиченом који је испунио одређене овавезе“ (члан 268. ЗКП), с тим да су додате алтернативне мере које стоје на располагању јавном тужиоцу, тако да осумњичени, поред осталог, може да прихвати да се запосли на радном месту које је доступно и одговара његовим радним способностима и квалификацијама (члан 268. став 1. тачка 5.). Чланом 268. став 1. тачка 6. тачно су биле побројане организације којима се могао

⁶⁷ Г. Илић, Ј. Киурски, *op. cit.*, стр. 235.

⁶⁸ „Службени гласник РС“ бр. 46, 02. јун 2006. године.

платити одређени новчани износ, а ставом 2. члана 268. ЗКП-а било је предвиђено да Републички јавни тужилац прави списак и приоритетни редослед организација, фондова и јавних установа, односно списак и приоритетни редослед могућих облика друштенокорисног или хуманитарног рада. Уз сваку од обавеза као посебан услов осумњиченом се може одредити да испуни имовинско правни захтев оштећеног и да се лично извини оштећеном (члан 268. став 3.), док је у преосталом делу законски текст остао непромењен.

4.4. Упутство Републичког јавног тужиоца из 2008. године

Упутство А број 246/08 од 28. августа 2008. године донео је Републички јавни тужилац с циљем уједначавања праксе у примени института условљеног одлагања кривичног гоњења и успостављања централне евиденције о примени овог института. Овим упутством наложено је тужилаштвима која су примењивала институт условљеног опортунитета (односи се и на безусловни опортунитет), да до 15. септембра 2008. године доставе Републичком јавном тужилаштву списак предмета у којима је примењен овај институт у периоду од 01. јануара 2008. године до 31. августа 2008. године. На основу овог упутства јавна тужилаштва су дужна да од 30. септембра 2008. године месечно достављају Републичком јавном тужилаштву податке о лицима према којима је примењен опортунитет.⁶⁹

Од 1. јануара 2009. године, у складу с овим упутством, јавна тужилаштва су дужна да, пре одлуке о примени опортунитета кривичног гоњења, преко писарнице Републичког јавног тужилаштва провере⁷⁰ да ли је овај институт већ примењен према пријављеном лицу. Ако је према пријављеном лицу примењен два пута за исто кривично дело, поступајуће тужилаштво не може применити овај институт, док ће у случају да се ради о другом кривичном делу, поступајуће тужилаштво, узимајући у обзир све околности случаја, самостално проценити да ли ће применити институт опортунитета.⁷¹

---

⁶⁹ Упутство А бр.246/08, Републичко јавно тужилаштво, Београд, 28. август 2008.

⁷⁰ Пример захтеба за проверу у прилогу број 1.

⁷¹ Вељко М. Делибашић, *op. cit.*, стр. 152.

4.5. Закон о изменама и допунама Законика о кривичном поступку из 2009. године

Закон о изменама и допунама Законика о кривичном поступку из 2009. године⁷² носи са собом значајне измене и допуне тада важећег ЗКП-а, али и условног одлагања кривичног гоњења. Новине и измене из овог закона су још увек на снази и од великог су значаја за примену условног одлагања кривичног гоњења што омогућавају остварење његовог главног циља. Овим законом условно одлагање кривичног гоњења се поново регулише чланом 236. Поменути чланом у ставу 1. ЗКП је проширио спектар мера, па је, поред већ постојећих мера, под тачком 7. предвидео меру испуњења обавезе установљене правноснажном одлуком суда, односно поштовање ограничења утврђених правноснажном судском одлуком а у тачки 8. да осумњичени положи возачки испит, обави додатну возачку обуку или заврши други одговарајући курс. Овим проширењем мера значајно је проширен дијапазон обавеза које се алтернативно или кумулативно, могу одредити осумњиченом у току одлагања кривичног гоњења и чијом се реализацијом испуњава услов за поступање према начелу опортунитета кривичног гоњења.

Предвиђене мере се могу поделити на две основне врсте: 1) мере за које није потребна сагласност оштећеног и 2) мере за које је неопходна сагласност оштећеног, као посебан додатни услов. У мере за које није потребна сагласност оштећеног спадају оне које се свде на: А) одговарајућу репарацију оштећеном, тј. његово материјално намирење, а то су: а) отклањање штетних последица насталих извршење кривичног дела или накнада причињене штете, б) испуњавање доспелих обавеза издржавања, Б) мере које престављају подвргавање осумњиченог одређеним медицинско-социјалним третманима, односно испуњавање посебне едукативне обавезе (одвикавање од алкохола или опојних дрога, подвргавање психосоцијалној терапији, или полагање возачког испита, обављање додатне возачке обуке или завршавање одговарајућег курса) и В) мера која се односи на поштовање релевантне судске одлуке – извршење обавезе установљене правноснажном одлуком суда, односно поштовање ограничења утврђеног правноснажном судском одлуком. Са друге стране, мере за које је потребна сагласност оштећеног су: а) плаћање одређеног новчаног износа у корист хуманитарне организације, фонда или јавне установе и б) обављање одређеног друштвенокорисног или хуманитарног рада.⁷³

⁷² „Службени гласник РС“ бр. 72, 03. септембар 2009.

⁷³ С. Бејатовић, В. Ђурђић, М. Шкулић, Г. Илић, Ј. Киурски, М. Матић, Р. Лазић, С. Ненадић, В. Трнинић, *op. cit.* стр. 37-38.

Јавни тужилац, када се опредељује за једну или више од обавеза из члана 236. став 1., мора имати у виду како законска правила тако и одговарајућу судску праксу у односу на кривично дело које је предмет кривичне пријаве, те да своју одлуку у погледу врсте и висине обавезе која се одређује осумњиченом прилагоди ономе што би вероватно, имајући у виду све релевантне чињенице, те објективне и субјективне околности, могло да се очекује, ако би се ушло у наредну процесну фазу, тј. када би јавни тужилац поднео оптужни акт.⁷⁴

Чланом 236. став 3. ЗКП предвиђа да осумњичени има рок, који не може бити дужи од шест месеци, да изврши прихваћену обавезу. Када се ради о обавези која се састоји у одређеном плаћању, јавни тужилац има слободу да одлучи да ли ће се плаћање вршити једнократно или ће се плаћање вршити у ратама. Поред ове слободне оцене, јавном тужиоцу је пружена могућност да на исти начин одлучи и у случају када осумњичени делимично испуну своју обавезу. Ако није истекао рок од шест месеци јавни тужилац може да продужи утврђени рок до истека рока од 6 месеци, или може сматрати да су испуњени услови за кривично гоњење, те поднети одговарајући оптужни акт. Оно што је битно је да законодавац не даје простора за продужење рока од преко шест месеци.

Новина овог Закона о изменама и допунама из 2009. године је и да јавни тужилац може одложити кривично гоњење и за кривична дела за која је прописана казна затвора преко три, а до пет година, уз претходно добијану сагласност већа из члана 24. став 6. (члан 236. став 2. ЗКП). Закон не наводи о ком се већу ради већ упућује на одредбу члана 24. став 6. у коме се говори о „већу састављеном од тројице судија“ а који се иначе колоквијално зову „ванрасправним већем“. Оваквом законском одредбом јавни тужилац више није имао обавезу да тражи сагласност суда за примену условног одлагања кривично гоњења у сваком случају, а која је обавеза важила од 2004. године па до ступања на снагу овог закона из 2009. године. Даље, сагласност ванрасправног већа била је предвиђена и чланом 236. став 5. ЗКП-а који каже да када јавни тужилац оцени да оштећени коме је у потпуности накнађена причињена штета, из очигледно неправедног разлога не пристаје да осумњичени изврши обавезе из става 1. тач. 2) и 3) овог члана, а јавни тужилац пронађе да је извршење таквих обавеза целисходно, затражиће да ванрасправно веће, својим решењем одобри извршење тих обавеза. Ако веће одобри извршење поменутих обавеза, а осумњичени их у потпуности

---

⁷⁴ С. Бејатовић, В. Ђурђић, М. Шкулић, Г. Илић, Ј. Киурски, М. Матић, Р. Лазић, С. Ненадић, В. Трнинић, *op. cit.*, стр. 47.

изврши у таквом случају оштећени не може стећи својство оштећеног као тужиоца (супсидијарни тужилац).

Ако осумњичени изврши обавезу из става 1. тачке 1. и 4. члана 236. ЗКП-а или, уз пристанак оштећеног, обавезу из става 1. тачке 2. и 3. истог члана у року од шест месеци, јавни тужилац ће одбацити кривичну пријаву, а оштећени не може стећи својство оштећеног као тужиоца - супсидијарни тужилац (члан 236. став 4.).

Не треба заборавити да је оштећени увек могао захтев за накнаду штете остварити у парничном поступку. То значи да би оштећени и онда када је противно његовој вољи (у односу на обавезе из члана 236. став 1. тачка. 2. и 3.) поступљено према начелу опортунитета кривичног гоњења, свакако могао поднети тужбу за накнаду штете у парничном поступку, коју би усмерио против осумњиченог у односу на којег је поступљено у складу са чланом 236. став 4. у вези са ставом 5. Предмет таквог тужбеног захтева оштећеног би се свео на новчану суму која би представљала разлику између висине накнаде штете коју сам оштећени сматра адекватном и оне за коју су јавни тужилац и ванрасправно веће нашли да се њоме, оштећеном, штета у потпуности надокнађује.⁷⁵

Потпуно је нова законска могућност за условно одустајање од већ започетог кривичног гоњења, што је могуће до самог завршетка главног претреса, према процесном механизму располагања јавног тужиоца својом оптужбом, за шта је неопходна сагласност суда, при чему функционална надлежност суда који се саглашава са таквим одустанком јавног тужиоца зависи од тежине кривичног дела које је предмет кривичног поступка. Ово формално није типчан случај опортунитета гоњења јер се гоњење започиње а само се током поступка од њега одустаје, али суштински се и на овај начин постижу исти циљеви као и поступањем према класичном начелу опортунитета кривично гоњења.⁷⁶ Јавни тужилац може, уз сагласност суда пред којим се води главни претрес, до завршетка главног претреса за кривично дело за које је предвиђена новчана казна или казнен затвора до три године, одустати од кривичног гоњења, ако осумњичени испуни једну или више мера из става 1. члана 236. ЗКП-а (члан 236. став.6). Такође јавни тужилац може одустати од кривично гоњења до завршетка главног претреса и када се поступак води за кривично дело за које је предвиђена казна затвора преко три године, а до пет година, ако то својим решењем одобри ванрасправно веће (члан 236. став 7.). Када пресуда којом се оптужба одбија

---

⁷⁵ М. Шкулић, Коментар Закона о кривичном поступку, Београд, 2011, стр. 751-752.

⁷⁶ Ibid, стр. 757-758.

донесе због одустанка јавног тужиоца од кривичног гоњења оштећени не може стећи својство оштећеног као тужиоца (супсидијарни тужилац).

Поставља се питање да ли се на решења ванрасправног већа (било из члана 236. став 5., било из става 7.) може уложити жалба, ко би били потенцијални титулари те жалбе и какво би било њено дејство. Како се ради о решењу већа донесеном пре истраге, односно у преткривичном поступку (у односу на кривична дела у погледу којих је могућ механизам из члана 236, истрага се иначе не води) и како Законик не регулише питања жалбе, треба сматрати да против решења ванрасправног већа жалба није дозвољена. Жалба није дозвољена и у колико ванрасправно веће грешком наведе у поуци о правном леку право жалбе. На крају, ако се узме да је жалба и дозвољена, право на жалбу у овом случају суштински не би могло постојати, јер не постоји титулар који би поседовао адекватан правни интерес за улагање таквог правног средства.⁷⁷ У пракси се дешавало управо да судови решења доставе осумњиченом и уз погрешну поуку о правном леку. Чак је дошло и до различитог поступања другостепених судова, па су се неке жалбе осумњичених прихватале као дозвољене, па и уважавале⁷⁸, а неке опет одбацивале као недозвољене⁷⁹.

Новина је и да се јавни тужилац стриктно обавезује да онда када је предмет кривичне пријаве кривично дело одређене тежине, увек и по службеној дужности испита да ли постоје услови за поступање према начелу условљеног опортунитета кривичног гоњења.⁸⁰ Када је кривична пријава поднесена за кривично дело за које је као главна казна предвиђена новчана казна или казна затвора до три године, јавни тужилац је дужан да пре предузимања било које радње у правцу реализације кривичног гоњења, тј. пре подношења оптужног предлога, односно пре него што поднесе предлог за спровођење истражне радње пре оптужног предлога, испита постојање могућности за одлагање кривичног гоњења, ради чега јавни тужилац може обавити разговор са осумњиченим и оштећеним, као и другим лицима, односно прикупити друге потребне податке, што обавезно документује на одговарајући начин, тако што о томе саставља службену белешку (члан 236. став 9.).

---

⁷⁷ М. Шкулић, *op. cit.*, стр. 758-759.

⁷⁸ Решење Апелационог суда у Новом Саду бр. КЖ II 1607/10 од 20.08.2010.

⁷⁹ Решење Апелационог суда у Новом Саду бр. КЖ II 1678/11 од 22.08.2011.

⁸⁰ М. Шкулић, Законик о кривичном поступку, Предговор, Београд, 2009, стр. 25-26.

4.6. Законик о кривичном поступку из 2011. године

Закоником о кривичном поступку из 2011. године⁸¹, који је ступио на снагу 15. јануара 2012. године а почетак примене одложен до 15. јануара 2013. године, изузев у поступцима за кривична дела за која је посебним законом одређено да поступа јавно тужилаштво посебне надлежности, условно одлагање кривичног гоњења одређује битно другачије у односу на ранији Закон о кривичном поступку и његове верзије и нормативно уобличава, као манифестацију принципа опортунитета кривичног гоњења⁸².

Условно одлагање кривичног гоњења у тренутно важећем закону предвиђено је чланом 283. У ставу 1. наведеног члана ЗКП прописује да јавни тужилац може одложити кривично гоњење за кривична дела за која је предвиђена новчана казна или казна затвора до пет година, ако осумњичени прихвати једну или више обавеза. Од обавеза закон у члану 283. став 1. а у тачкама од 1. до 7. предвиђа следеће обавезе и то: 1) да осумњичени отклони штетну последицу насталу извршењем кривичног дела или да накнади причињену штету; 2) да осумњичени плати одређени новчани износ у корист хуманитарне организације, фонда или јавне установе⁸³; 3) да осумњичени обави одређени друштвенкорисни или хуманитарни рад; 4) да испуни доспеле обавезе издржавања; 5) да се подвргне одвикавању од алкохола или опојних дрога; 6) да се подвргне психосоцијалном третману ради отклањања узрока насилничког понашања; 7) да изврши обавезу установљену правноснажном одлуком суда, односно поштује ограничења утврђена правноснажном судском одлуком.

Законодавац је у данас важећем Законик у о кривичном поступку унео низ новина и измена које га у много чему разликују од његових претходника. Конкретне измене се односе и на сам институт условно одлагање кривичног гоњења. Наиме, законодавац повећава круг кривичних дела код којих је могуће применити наведени институт, па сада до одлагања кривичног гоњења може доћи код кривичних дела за која је предвиђена новчана казна или казна затвора до пет година.

Даље, како је концепција новог ЗКП-а заснована на јачању улоге и овлашћења јавног тужиоца у кривичном поступку, сасвим је логично да се сагласност суда и пристанак оштећеног за примену одлагања кривичног гоњења не тражи. То је добро решење јер се јавном тужиоцу оставља много већа слобода и шири простор за примену

⁸¹ Сл. Гласник РС, бр. 72/2011.

⁸² Саша С. Кнежевић. *op. cit.* стр. 56.

⁸³ О овој обавези више речи у делу везаном за Закон о изменама и допунама Закона о кривичном поступку из 2014. године.

овог института који се показао веома ефикасним, па се може очекивати још шира и чешћа примена.⁸⁴ Полазећи од уверења да ће, као државни орган у чијој надлежности је између осталог, и старање о правима оштећене стране, адекватно штитити интересе оштећеног, јавном тужиоцу је и овде пружена могућност несметаног одлучивања.⁸⁵

Да би до одлагања дошло, осумњичени мора прихватити једну или више горе побројаних обавеза, из члана 283. става 1. у тач. 1. до 7. Може се уочити да је у односу на ранија законска решења, у вези обавеза, у ЗКП-у из 2011. године дошло до изузимања одређених обавеза а неке су модификоване, па је тако сада уместо осам обавеза предвиђено њих седам. Јавни тужилац више не може наложити меру полагања возачког испита или похађање додатне возачке обуке или другог одговарајућег курса, јер је законодавац сматрао да није потребно њено посебно издвајање а с обзиром на могућност њене примене код појединих кривичних дела против безбедности саобраћаја. Обавеза подвргавања психосоцијалном третману ограничена је на отклањање узорака насилничког понашања, што раније није био случај, а преостале обавезе, у потпуности су преузете из ранијег законског решења.

Према ранијем ЗКП-у, обавезе које је јавни тужиоца могао да изрекне осумњиченом делиле су се у две групе и то: 1) оне за које је потребна сагласност оштећеног и 2) оне за које није била потребна сагласност. Новелом из 2004. године била је предвиђена обавеза јавног тужиоца за прибављањем сагласности суда како би могао да изрекне одређену обавезу осумњиченом, да би изменама из 2009. године ова сагласност била укинута за кривична дела за која је предвиђена казна затвора до три године или новчана казна, а истовремено законодавац проширио домет сагласности суда (ванрасправног већа) на дела за која је прописана казна затвора од три до пет година.⁸⁶ Данас, обавезе које јавни тужилац може изрећи осумњиченом се могу сврстати у четири групе. Сходно таквој подели обавеза које се осумњиченом одређују приликом одлагања кривичног гоњења, произилази и закључак да у садржинском смислу оне испољавају изразиту сличност с неким кривичним санкцијама, односно одлукама суда, па су тако: 1) *обавезе репарационо/ресторативног карактера*, где спадају а) отклањање штетних последица насталих извршењем кривичног дела или накнада причињене штете и б) испуњење доспелих обавеза издржавања, које су сличне

---

⁸⁴ С. Бејатовић, В. Ђурђић, М. Шкулић, Г. Илић, Ј. Киурски, М. Матић, Р. Лазих, С. Ненадић, В. Трнинић, *op. cit.* стр. 63.

⁸⁵ Горан П. Илић, М. Мајић, С. Бељански, А. Трешњев, *op. cit.* стр. 652.

⁸⁶ *Paragraf lex*, Стручни коментар, Начело опортунитета кривичног гоњења, Хронологија развоја института у домаћем законодавству.

испуњавању имовинскоправног захтева; 2) *обавезе хуманитарног карактера* асоцирају на одређене казне – плаћање новчаног износа у корист хуманитарне организације, фонда или јавне установе слично је новчаној казни, а друштвено користан или хуманитарни рад личи на казну рада у јавном интересу; 3) *медицинско/психолошке обавезе*, у које спадају а) подвргавање осумњиченог одвикавању од алкохола или опојних дрога и б) подвргавање психосоцијалном третману, које су сличне са мерама безбедности медицинског карактера; 4) једино *обавеза мешовитог карактера* не може тако једноставно и сасвим директно да асоцира на одређену кривичну санкцију, односно одлуку суда, али у оном свом делу у којем се односи на поштовање ограничења утврђеног судском одлуком такође има сличности с неким мерама безбедности.⁸⁷

Да би се могло одредити *отклањање последице кривичног дела*, неопходно је да се ради о кривичном делу које спада у тзв. материјална кривична дела тј. кривично дело које има последицу у кривичноправном смислу, а да није кривично дело које се сврстава у категорију тзв. формалних кривичних дела, тј. да се не ради о неком од кривичних дела за која је карактеристично да немају последицу у кривичноправном смислу, без обзира на то што свако кривично дело начелно има одређену последицу у једном животном или општем смислу.⁸⁸ *Накнада штете* као обавеза се може одредити једино ако се ради о кривичном делу за које је карактеристично да проузрокује и одређену материјалну штету, као што би то на пример био случај са оштећењем туђе ствари, телесном повредом и тд.⁸⁹ Висина износа штете би требала бити реално утврђена, али због потребе за ефикасним и економичним поступком без одуговлачења, примена вештачења и утврђивање висине штете на овај начин би било супротно постављеним постулатима поступка, што са друге стране, наравно, није искључено и зависи од процене јавног тужиоца. Такође, висина накнаде штете би морала бити везивана за имовинскоправни захтев оштећеног али у већини случајева он је нереалан и превисоко одређен.

Обавезе издржавања морају бити доспеле и та се обавеза искључиво односи на плаћање алиментације, тако да се у таквом случају увек ради о кривичном делу недавања издржавања. По правилу се издржавање плаћа у односу не дете са којим родитељ не

---

⁸⁷ Вељко М. Делибашић, *op. cit.*, стр. 141-142.

⁸⁸ М. Шкулић, *op. cit.*, стр. 752-753.

⁸⁹ *Ibid*, стр. 753.

живи, па тако родитељ који плаћа издржавање је дужник издржавања а дете поверилац издржавања.⁹⁰

Прилично су интересантне обавезе *подвргавања одвикавању од алкохола или опојних дрога и подвргавања психосоцијалном третману ради отклањања узрока насилничког понашања*. Иако нису нове, у јавнотужилачкој пракси су често налагане осумњиченима. Код њих се поставља питање да ли је обавеза осумњиченог само да започне третман, односно одвикавање, или да третман успешно и оконча. Да ли ће тужилац одбацили пријаву чим се осумњичени подвргне третману, тј. одвикавању, или ће се услови за одбацивање кривичне пријаве стећи тек кад се третман, тј. одвикавање успешно оконча?⁹¹ Полазећи, уједно и тумачећи законску формулацију која каже „*да се подвргне одвикавању...*“, логично би било да је потребно да осумњичени само започне са третманом односно одвикавањем. Са друге пак стране, једно јављање на третман се не може сматрати започетим третманом. О почетку третмана тј. успешности одвикавања, јавни тужилац не може да доноси одлуке из разлога јер није компетентан, па ће му у томе помоћи управо орган управе надлежан за послове извршења кривичних санкција.

Још један вид обавезе осумњиченом који јавни тужилац може наредити јесте обављање *друштвено-корисног рада или хуманитарног рада*, која се састоји у изрицању наредбе осумњиченом, да изврши неку услугу, у корист друштвене заједнице. Да би се применила ова мера, потребно је да јавни тужилац претходно постигне договор са одговарајућом установом, као и да закључи уговор којим ће бити обухваћени сви релевантни елементи за ефикасну реализацију мере⁹². У стварном животу, тешко је понаћи посао, који одговара стручности осумњиченог и који испуњава друге услове, значајне за постизање сврхе изрицања ове обавезе. Важно је и питање карактера тог рада, да ли постоји принудност или не, као и могућност да се осумњичени приволи да квалитативно испуњава своју радну обавезу. Јавни тужилац мора да води рачуна приликом опредељивања ове мере о радним и здравственим способностима учиниоца, тако да без обзира на пристанак учиниоца, не може да наложи обављање послова који су штетни и који би могли да угрозе његов живот и

---

⁹⁰ М. Шкулић, *op. cit.*, стр. 753.

⁹¹ С. Бејатовић, В. Ђурђић, М. Шкулић, Г. Илић, Ј. Киурски, М. Матић, Р. Лазић, С. Ненадић, В. Трнинић, *op. cit.* стр. 63.

⁹² *Ibid*, стр. 107.

здравље, као и да се побрине да учинилац приликом обављања буде осигуран⁹³. Ова обавеза ствара радне навике или их унапређује код осумњичених који су их већ стекли. Такође, је јако значајна и подршка породице, која обезбеђује подршку, приликом примене ове обавезе. Осумњичени може на овај начин обезбедити стицање професије или новог посла а самим тим и унапређење свог живота.

Јавни тужилац осумњиченом шаље *позив за примену одлагања кривичног гоњења*⁹⁴ а у том позиву би требало да буду наведени: 1) подаци о јавном тужиоцу тј. назив јавног тужиоца; 2) КТ. број; 3) датум и место састављања позива; 4) лични подаци осумњиченог; 5) разлог позивања – примене одредаба члана 283 ЗКП-а и 6) обавештење да ће се у случају не одазивања сматрати да осумњичени не прихвата условно одлагање кривичног гоњења, те да ће против њега бити покренут кривични поступа. По прибављању сагласности осумњиченог, јавни тужилац доноси наредбу о одлагању кривичног гоњења⁹⁵.

Новим законским решењем, у члану 283. став 2. ЗКП-а, прописана је форма одлуке којом јавни тужилац условно одлаже кривично гоњење. Јавни тужилац ће одлуку о условном одлагању кривичног гоњења донети у форми *наредбе*⁹⁶, што представља новину у односу на ранија законска решења. Наиме, стари ЗКП није прописао форму одлуке којом се одлаже кривично гоњење односно одлуке којом се одбацује кривична пријава након извршења обавезе осумњиченог. Обе ове одлуке донесиле су се у форми решења. Данас, у наредби јавни тужилац ће одредити рок у којем осумњичени мора извршити преузете обавезе, с тим да рок не може бити дужи од годину дана. И ово представља повећање јавнотужилачких овлашћења јер претходно овај рок није могао бити дужи од шест месеци. Иако нови ЗКП то изричито не наводи наредба о одлагању гоњења садржи: 1) податке о јавном тужиоцу тј. назив јавног тужиоца; 2) КТ. број; 3) датум и место састављања наредбе; 4) личне податке осумњиченог; 5) опис и правне ознаке кривичног догађаја; 6) врсте обавеза које осумњичени мора да испуни; 7) обавезно мора да садржи рок у коме осумњичени мора да изврши обавезу, а који не може бити дужи од годину дана; 8) образложење наредбе и 9) поуку о последицама неизвршења.

---

⁹³ С. Бејатовић, В. Ђурђић, М. Шкулић, Г. Илић, Ј. Киурски, М. Матић, Р. Лазић, С. Ненадић, В. Трнинић, *op. cit.*, стр. 108.

⁹⁴ Пример позива за одлагање кривичног гоњења у прилогу број 2.

⁹⁵ С. Бејатовић, М. Шкулић, Г. Илић, Приручник за примену Закона о кривичном поступку, Београд, 2013, стр. 222.

⁹⁶ Пример наредбе о одлагању кривичног гоњења у прилогу број 3.

За разлику од претходног закона који се није бавио питањем надзора над испуњењем обавеза, нови Законик о кривичном поступку доноси још једну новину, и то у члану 283. став 2. предвиђа да ће надзор над извршењем обавеза обављати повереник из органа управе надлежног за послове извршења кривичних санкција, у складу са прописима који доноси министар надлежан за послове правосуђа.

Условно одлагање кривичног гоњења је прелазна фаза у овом поступку где је главни циљ да осумњичени испуни преузете обавезе као и одустајање од вођења кривичног поступка. Ако осумњичени у року изврши све преузете обавезе, и о томе достави доказ који се прилаже у списе (нпр. уплатнице које доказују да је у корист одређене хуманитарне организације уплатио износ на који се обавезао)⁹⁷ јавни тужилац ће одбацити кривичну пријаву, о томе обавестити оштећеног, а одредбе члана 51. став 2. ЗКП, неће се примењивати, тј. оштећени нема могућност подношења приговора против овакве одлуке непосредно вишем јавном тужиоцу (члан 283. став 3.). Овакво решење би се могло критиковати, јер оштећени може бити незадовољан одлуком тужиоца, односно сматрати, на пример, да осумњичени није у потпуности испунио преузету обавезу, па би ради заштите права оштећеног, требало прописати могућност да оштећени поднесе приговор непосредно вишем јавном тужиоцу. У случају да оштећеном и поред примене члана 283. ЗКП-а штета није у потпуности или делимично надокнађена од стране осумњиченог, њему преостаје да имовинскоправни захтев остварује у парничном поступку.⁹⁸

Јавни тужилац одбацује кривичну пријаву у форми *решења*⁹⁹ која би требала да садржи: 1) податке о јавном тужиоцу тј. назив јавног тужиоца; 2) КТ. број; 3) датум и место састављања решења; 4) назначење да се кривична пријава, са назначењем подносиоца, одбацује уз чињенични опис кривичног дела, како би на несумњив начин био одређен идентитет кривичног догађаја на који се пријава односи и осумњичени тиме био заштићен од могућег покушаја да се за то дело поново предузме кривично гоњење и 5) назначење да оштећени нема право на приговор тј. жалбе о чему је обавештен.

Уколико осумњичени, у предвиђеном року не испуни преузету обавезу, јавни тужилац је обавезан да, оптужним предлогом или предузимањем појединих истражних радњи, покрене кривични поступак. Уколико окривљени није испунио само онај услов

⁹⁷ С. Бејатовић, М. Шкулић, Г. Илић, *op. cit.*, стр. 222.

⁹⁸ П. Илић, М. Мајић, С. Бељански, А. Трешњев, *op. cit.* стр. 653.

⁹⁹ Пример решења којим се одбацује кривична пријава услед примене условног одлагања кривичног гоњења у прилогу број 4.

од више постављених услова за одлагање кривичног гоњења, а који фактички и правно није могао испунити, суд ће одбити оптужбу.¹⁰⁰

Дакле, за остварење условног одлагања кривичног гоњења потребно је да се испуне следеће претпоставке: а) да јавни тужилац оцени да је условно одлагање кривичног гоњења сврсисходно и б) да осумњичени у остављеном року добровољно изврши обавезе које му наложи јавни тужилац. За налагање било које обавезе више није потребна сагласност оштећеног.¹⁰¹ Међутим постоји још један услов који је објективне природе и ради се о томе да је за извршено кривично дело запређена новчана казна или казна затвора до пет година.

За разлику од раније важећег Закона о изменама и допунама ЗКП-а (2001) из 2009. године, који је омогућавао да јавни тужилац кривично гоњење одложи и на главном претресу тј. до његовог завршетка, уз сагласност суда пред којим се води претрес, тренутно важећи ЗКП предвиђа да се кривично гоњење може одложити све до покретања кривичног поступка, а да након покретања кривичног поступка јавни тужилац губи могућност за применом поменутог института. У складу са чланом 7. ЗКП-а, кривични поступак сматра се покренутим: 1) доношењем наредбе о спровођење истраге (члан 286.); 2) потврђивањем оптужнице којој није претходила истрага (члан 341. став 1.); 3) доношењем решења о одређивању притвора пре подношења оптужног предлога у скраћеном поступку (члан 498. став 2.); 4) одређивањем главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције у скраћеном поступку (члан 504. став 1., члан 514. став 1. и члан 515. став 1.) и 5) одређивањем главног претреса у поступку за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења (члан 523.).

4.7. Закон о изменама и допунама Законика о кривичном поступку из 2014. године

Законом о изменама и допунама Законика о кривичном поступку¹⁰² из 2014. године, извршено је прецизирање одређених одредаба ЗКП-а из 2011. године и измењена су и допуњена ранија законска решења. Наиме, након започете примене 2013. године, ЗКП је показао своје недостатке и порпусте и било је потребно што пре их решити.

Као најургентнија, појавила су се следећа питања и то: 1) *алокација средстава прикупљених применом начела опортунитета*; 2) померање процесног момента до кога

¹⁰⁰ Пресуда Вишег суда у Ваљеву, Кж1-393/2014 од 13.11.2014.године.

¹⁰¹ В. Ђурђић, *op. cit.* стр. 70.

¹⁰² Сл. гласник РС, бр. 55/2014.

је могуће склапање споразума о признању кривичног дела; 3) рефлексивна преузимања надлежности од стране јавног тужилаштва кроз низ решења; 4) увођење мере забране посвећивања одређених места уз забрану прилажења, састајања или комуницирања са одређеним лицем, као и 5) судска контрола над мерама које спроводи полиција.¹⁰³

Законом о кривичном поступку из 2011. године чланом 283. предвиђено је да јавни тужилац може одложити кривично гоњење за кривична дела за која је прописана новчана казна или казна затвора до пет година, ако осумњичени прихвати једну или више од обавеза предвиђених тим законом. Чланом 283. став 1. тачка 2. ЗКП предвиђа *обавезу плаћања одређеног новчаног износа у корист хуманитарне организације, фонда или јавне установе*. Оваква формулација одредаба спречавала је тренутно и координисано праћење средстава уплаћених по овом основу, као и њихову транспарентну и сврсисходну алокацију, имајући у виду да је сврха, односно могуће одредиште упате било доста уско дефинисано.¹⁰⁴ Сходно наведеном, чланом 5. Закона о изменама и допунама ЗКП-а извршено је прецизирање члана 283. ЗКП-а, па је тако обавеза под тачком 2. промењена и гласи „да осумњичени на рачун прописан за уплату јавних прихода уплати одређени новчани износ, који се користи за хуманитарне или јавне сврхе“. Такође, чланом 5. Законом о изменама и допунама ЗКП-а, у члану 283. ЗКП-а након става 3. додати су и ставови 4., 5., 6., 7., и 8. Уплаћена средства на рачун прописан за уплату јавних прихода се додељују хуманитарним организацијама, фондовима, јавним установама или другим правним или физичким лицима, по спроведеном јавном конкурс, који расписује министарство надлежно за послове правосуђа (члан 283. став 4.). Овај јавни конкурс спроводи комисија коју образује министар надлежан за послове правосуђа (члан 283. став 5.). Такође, Закон о изменама и допунама ЗКП у члану 5. предвиђа да се ставом 6. члана 283. ЗКП-а омогућава комисији да изузетно, на захтев физичког лица, без спровођења јавног конкурса, предложи да се средства доделе ради лечења детета у иностранству, ако средства за лечење нису обезбеђена у Републичком фонду за здравствено осигурање. Актом министра надлежног за послове правосуђа уређује се спровођење јавног конкурса, критеријуми за расподелу средстава, састав и начин рада комисије (члан 283. став 7. ЗКП-а), док одлуку о расподели средстава доноси Влада Републике Србије (члан 283. став 8. ЗКП-а). Следом свега реченог може се закључити да је овим постигнута додатна

---

¹⁰³ Paragraph lex, Стручни коментар, Коментар Закона о изменама и допунама Законика о кривичном поступку – „Сл. гласник РС, бр. 55/2014“.

¹⁰⁴ Ibid.

објективност и транспарентност процеса обезбеђења средстава, кроз обавезу да јавни конкурс спроводи комисија коју образује министар надлежан за послове правосуђа, а да након спроведеног конкурса одлуку о расподели средстава доноси Влада.

4.8. Закон о малолетним учиниоцима кривичног дела и кривичноправној заштити малолетних лица

Закон о малолетним учиниоцима кривичног дела и кривичноправној заштити малолетних лица (ЗМ)¹⁰⁵, Народна скупштина донела је 29. септембра 2005. године, у оквирима генералне ревизије кривичног законодавства, који је ступио на снагу 1. јануара 2006. године и без икаквих допуна и измена важи и данас.¹⁰⁶ Њиме се у потпуности регулише кривичноправни положај малолетника, чиме се Србија придружила земљама које су ову метерију кодификовале и посебним законом издвојиле у самосталну целину.¹⁰⁷ Међутим, десетогодишња примена и проблеми уочени у пракси указали су да је поједине одредбе ЗМ потребно додатно прецизирати, али и увести одређене новине, што је указала и Европска комисија у свом Извештају о скринингу за Поглавље 23 (Правосуђе и основна права).¹⁰⁸ У складу са тим Влада Републике Србије на седници 27. априла 2016. године, усвојила је Акциони план за преговарање Поглавља 23¹⁰⁹, те је закључено да је потребно донети нови ЗМ, међутим, 2015. године урађен је Нацрт новог ЗМ.¹¹⁰

Имајући у виду специфичну природу самог кривичног поступка према малолетницима као и свеprisутну тенденцију диверзионог реаговања на малолетничко преступништво начело опортунитета кривичног гоњења малолетника далеко чешће се примењује него што је случај у редовном кривичном поступку који се води према пунолетним учиниоцима кривичних дела.¹¹¹ Говорећи о диверзионим моделима начела опортунитета било је напомена о видовима примене начела опортунитета у поступку према малолетним лицима, као и о два врстама начела опортунитета (безусловни и условни опортунитет).

¹⁰⁵ Службени гласник РС, бр. 85/05

¹⁰⁶ Владимир В. Вељковић, Реформа кривичног поступка према малолетницима у светлу преговора о приступању Србије Европској унији, у: Зборник радова „Људска права – између идеала и изазова садашњости“, Правни факултет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, 2016, стр. 400.

¹⁰⁷ З. Стојановић, Кривично право, Општи део, Правна књига, Београд, 2009, стр. 336.

¹⁰⁸ <http://www.mpravde.gov.rs/files/Izvestaj%20o%20skriningu%20-%20tekst%20na%20srpskom%20jeziku.pdf>,

¹⁰⁹ <http://www.mpravde.gov.rs/files/Akcioni%20plan%20PG%2023.pdf>.

¹¹⁰ <http://www.mpravde.gov.rs/sekcija/53/radne-verzije-propisa.php>.

¹¹¹ М. Милојевић. *op. cit.*, стр. 242-243.

1) Безусловни опортунитет се може јавити у два случаја: а) за кривична дела за која је прописана казна затвора до 5 година или новчана казна и б) ако је у току извршење казне или васпитне мере.¹¹² У првом случају јавни тужилац за малолетнике може, за кривична дела за која је прописана казна затвора до пет година или новчана казна, одлучити да не захтева покретање кривичног поступка иако постоје докази из којих произилази основана сумња¹¹³ да је малолетник учинио кривично дело, ако сматра да не би било целисходно да се води поступак према малолетнику с обзиром на природу кривичног дела и околности под којима је учињено, ранији живот малолетника и његова лична својства. Ради утврђивања ових околности јавни тужилац за малолетнике може затражити обавештења од родитеља, усвојиоца, односно стараоца малолетника, других лица и установа, а кад је то потребно, може ова лица и малолетника позвати ради непосредног обавештавања. Јавни тужилац може затражити мишљење од органа старатељства о целисходности покретања поступка према малолетнику, а може прикупљање тих података поверити и стручном лицу (социјалном раднику, психологу, педагогу и др.) ако га има у јавном тужилаштву (члан 58. став 1. ЗМ). Ако за доношење овакве одлуке треба да се испитају лична својства малолетника, јавни тужилац за малолетнике може, у споразуму са органом старатељства, упутити малолетника у прихватилиште за децу и омладину или у васпитну установу, али најдуже до тридесет дана (члан 58. став 2. ЗМ). У другом случају кад је извршење казне или васпитне мере у току, јавни тужилац може одлучити да не захтева покретање кривичног поступка за друго кривично дело малолетника, ако с обзиром на тежину тог кривичног дела, као и на казну, односно васпитну меру која се извршава, не би имало сврхе вођење поступка и изрицање кривине санкције за то дело (члан 58. став 3. ЗМ).

2) Условни опортунитет – Имајући у виду нови научни и друштвени приступ у реаговању на малолетничко преступништво, познат као ресторативна правда, која предвиђа алтернативне моделе реакције у смислу удаљавања малолетника од кривичног правосуђа, у нашем закону уводе се диверзионе мере у виду васпитних налога предвиђених члановима 5.-9.¹¹⁴ Васпитни налози су мере *sui generis* које немају карактер кривичне санкције. Основна сврха васпитних налога јесте да се избегне

---

¹¹² С. Бркић. *op. cit.*, стр. 62.

¹¹³ ЗМ говори о основаној сумњи, а не о основима сумње, као стварном услову за покретање кривичног поступка.

¹¹⁴ С. Вилић Константиновић, М. Костић, Различити модели ресторативне правде примењени према малолетним делинквентима, Кривичноправни положај и социјална заштита малолетних преступника, Ниш, 2012. година, стр. 75.

покретање кривичног поступка и примена кривичних санкција.¹¹⁵ Основ за примену условљеног опортунитета према малолетницима јесу одредбе у којима се одређују васпитни налози и услови за њихову примену, као и одредба члана 58. став 1. ЗМ о целисходности поретања кривиног поступка. С тога је чланом 62. став 1. ЗМ предвиђено да јавни тужилац за малолетнике може одлуку о непокретању поступка из члана 58. став 1. ЗМ пристанком малолетника и његових родитеља, усвојиоца или стараоца, као и спремношћу малолетника да прихвати и испуни један или више васпитних налога из члана 7. став 1. тачка 1.-3. ЗМ. Од васпитних налога на располагању јавном тужиоцу за малолетнике стоје: 1) поравнање са оштећеним како би се накнадом штете, извињењем, радом или на неки други начин отклониле, у целини или делимично, штетне последице дела; 2) редовно похађање школе или редовно одлажење на посао; 3) укључивање, без накнаде, у рад хуманитарних организација или послове социјалног, локалног или еколошког садржаја; 4) подвргавање одговарајућем испитивању и одвикавању од зависности изазване употребом алкохолних пића или опојних дрога и 5) укључивање у појединачни или групни третман у одговарајућој здравственој установи или саветовалишту (члан 7. став 1. ЗМ). Васпитни налог траје најдуже шест месеци, с тим што се за ово време може заменити неким другим васпитним налогом или пак укинути. Приликом избора појединог васпитног налога јавни тужилац ће посебно водити рачуна да оне буду прилагођене личности малолетника и приликама у којима живи, узимајући у обзир његову спремност да сарађује у њиховој примени (члан 62. став 2. ЗМ), тј узеће у обзир у целини интерес малолетника и оштећеног, водећи рачуна да се примењивањем једног или више васпитних налога не омета школовање или запослење малолетника (члан 8. став 1. ЗМ). За примену првог васпитног налога неопходан је пристанак оштећеног. Ако малолетник у потпуности испуни преузети васпитни налог, о чему извештај подноси орган старатељства, јавни тужилац за малолетнике ће донети решење о одбацавању кривичне пријаве, односно предлог оштећеног за покретање поступка (члан 62. став 4. ЗМ). Јавни тужилац пријаву, односно предлог оштећеног, може одбацити и ако малолетник делимично испуни преузети васпитни налог, уколико нађе да покретање поступка, с обзиром на природу кривичног дела и околности под којима је учињено, ранији живот малолетника, његова лична својства и разлоге неиспуњења преузетог васпитног налога у потпуности, не би било целисходно (члан 62. став 5. ЗМ). Ако

---

¹¹⁵ З. Стојановић, Кривично право, Општи део, Београд, 2007. стр. 348.

малолетник не изврши преузети васпитни налог или га изврши делимично, али у мери која оправдава покретање поступка, јавни тужилац за малолетнике подноси захтев за покретање припремног поступка судији за малолетнике надлежног суда (члан 62. став 6. ЗМ). Ако је малолетник у потпуности накнадио штету насталу кривичним делом, оштећени нема право да остварује свој имовинскоправни захтев, а ако је штета накнађена делимично, оштећени може свој имовинскоправни захтев да остварује у парници (члан 62. став 8. ЗМ).

Ако упоредимо овај облик начела опортунитета са условним одлагањем кривичног гоњења пунолетних лица из члана 283. ЗКП-а, долазимо до закључка да је положај оштећеног повољнији, будући да се код примене начела опортунитета према пунолетним лицима не тражи сагласност оштећеног за налагање обавеза осумњиченом ни у једном случају. Такође, у прилог повољнијем положају оштећеног говори и чињеница да он има право да затражи да веће за малолетнике непосредно вишег суда одлучи о покретању поступка.¹¹⁶

Нацрт ЗМ из 2015. године предвиђа шире могућности за поступање према начелу опортунитета кривичног гоњења у односу на малолетника. Ново решење је веома слично важећем уз проширење могућности поступања по опортунитету кривичног гоњења и када се ради о кривичним делима за која је забрањена казна затвора до осам година (сада је до пет година затвора)¹¹⁷

Такође, уводи се обавеза јавног тужиоца да по службеној дужности увек проверава да ли је оправдано поступање према начелу опортунитета кривичног гоњења, уколико се ради о кривичном делу одређене тежине. Када је против малолетника поднета кривична пријава због кривичног дела за које је прописана новчана казна или казна затвора до пет година или је кривична пријава поднета према малолетнику у погледу којег је извршење казне или васпитне мере већ у току, јавни тужилац за малолетнике, дужан је да без одлагања, по правилу пре него што предузме било коју другу радњу према малолетнику, а обавезно пре подношења судији за малолетнике захтева да се према малолетнику покрене поступак, испита да ли су испуњени услови да поступи у складу са правилима која се односе на начело опортунитета кривичног гоњења (члан 71. став 1. Нацрта ЗМ).

---

¹¹⁶ М. Милојевић. *op. cit.*, стр. 246.

¹¹⁷ Владимир В. Вељковић, *op. cit.*, стр. 405.

4.9. Закон о привредним преступима

Примена члана 283. ЗКП-а у привредном казненом поступку је питање на које је Привредни апелациони суд на седницама Одељења за привредне спорове морао више пута да даје одговоре. Тако се дошло до следећег одговора да Закон о привредним преступима¹¹⁸, у одреди члана 56., упућује на сходну примену одредаба раније важећег ЗКП-а који није познавао институт условно одлагање кривичног гоњења. Имајући у виду да од доношења Закона о привредним преступима 1977. године није донет нови закон у овој области, док је ЗКП више пута мењан, односно доношени су нови закони, то се одредба члана 56. Закона о привредним преступима о сходној примени одредаба ЗКП-а у привредно - казненом поступку морала прилагођавати таквим изменама. У том смислу, приликом сходне примене одредаба важећег Законика о кривичном поступку, води се рачуна о томе да ове одредбе буду суштински компатибилне ранијем ЗКП-у и *ratio legis* Закона о привредним преступима. Тако, ако одредба члана 56. упућује на сходну примену одредаба ЗКП-а о главном претресу, онда се све измене главног претреса, начин вођења истог, извођење доказа и слично, без изузетка примењују и у привредно – казненом поступку. Услед изнетог, чињеница да је у питању другачији кривичнопоцесни закон од оног на који је Закон о привредним преступима изворно упућивао, није сметња да се и одредбе важећег ЗКП-а сходно примене у привредно – казненом поступку. Међутим када су у питању нови институти у кривичном праву, које ЗКП, важећи у време доношења Закона о привредним преступима, није предвиђао, онда примена тих института у привредно – казненом поступку нема упориште у одредби члана 56. и сходној примени тих института. Чак када би се пренебрегнула ова чињеница, и даље би овај институт био инкомпатибилан привредно – казненој одговорности и чак несврнисходан с обзиром на могућност одлагања кривичног гоњења за кривична дела за која је запрећена новчана казна или казна затвора до пет година, а за привредне преступе је увек прописана ночана казна. Та новчана казна се увек уплаћује у буџет Републике Србије па је држави у интересу да се тај привредно – казнени поступак и спроведе. Још једна ствар која иде на руку ставу да је члан 283. ЗКП-а непримењив код привредних преступа јесу и обавезе, од којих већина не би нашле примену у привредно – казненом поступку. Сходно свему реченом, на питање да ли је

---

¹¹⁸ Службени лист СФРЈ, бр. 4/77, 36/77 – испр., 14/85, 10/86 (пречишћен текст), 74/87, 57/89 и 3/90 и Службени лист СРЈ, бр. 27/92, 16/93, 31/93, 41/93, 50/93, 24/94, 28/96 и 64/2001 и Службени гласник РС, бр. 101/2005 – др. закон).

одредба члана 283. ЗКП-а применљива у привредно – казненом поступку одговор је да се ова одреба не може сходно применити у привредно – казненом поступку.¹¹⁹

V. ОДЛАГАЊЕ КРИВИЧНОГ ГОЂЕЊА У УПОРЕДНОМ ПРАВУ

Опортунитет у поступању јавног тужиоца није непознаница ни у упоредном праву. Циљ овог процесног института је да се, из разлога економичности и ефикасности, не покреће и не води кривични поступак уколико би се и без њега могла остварити сврха кажњавања. Да при томе ни правичност не би трпела, законодавац је прописао могућност примене одређених мера друштвеног и правног реаговања према неким учиниоцима кривичних дела. Те мере нужно су хуманијег карактера у односу на кривичне санкције, што никако не значи и да су мање ефикасне. Досадашња пракса показала је да ове мере често могу бити и ефикасније од кривичних санкција, у смислу опште сврхе изрицања кривичних санкција. Зато опортунитет у поступању јавног тужиоца никако не треба посматрати као опраштање кривичних дела, већ као ефикаснију и хуманију алтернативу вођењу класичног кривичног поступка, па и алтернативу класичним кривичним санкцијама, са циљем постизања опште сврхе изрицања кривичних санкција.¹²⁰

Убрзавање поступка је правни и политички проблем, па је разумљиво што је и Комитет министара Савета Европе усвојио препоруку везану за поједностављење кривичног правосуђа, која поред упућивања на примену начела дискреционог гођења садржи и ове смернице за отклањање спорости кривичне правде у поступцима за лакша али масовна кривична дела: користити тзв. скраћене поступке, вршити вансудска поравнања као алтернативу суђењу, користити тзв. поједностављене поступке, поједноставити редовни судски поступак – Препорука N0 (87) 18.¹²¹ Запажено је да савремена законодавства карактеришу честе реформе засноване на умножавању посебних, упрошћених форми кривичне процедуре.

---

¹¹⁹ Paragraf lex, Билте бр. 4/2015, Судска пракса привредних судова, Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седници Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаној 03.11.2015 године, 04.11.2015 године и 26.11.2015 године и на седници Одељења за привредне преступе и управно – рачунске спорове одржаној дана 30.11.2015.

¹²⁰ С. Бејатовић, В. Ђурђић, М. Шкулић, Г. Илић, Ј. Киурски, М. Матић, Р. Лазић, С. Ненадић, В. Трнинић, *op. cit.*, стр.58-59.

¹²¹ В. Ђурђић, Основна начела кривичног процесног права и поједностављене форме поступања у кривичним стварима; у: Јовановић И., Станисављевић М. (ур.), Поједностављене форме поступања у кривичним стварима - регионална кривичнопроцесна законодавства и искуства у примени, Мисија OEBS у Србији, Београд, 2013, стр. 57.

У упоредном праву све је више нових модалитета поједностављених кривичних поступака, разноврсних и међусобно различитих по начину на који су уређени. Утемељени су у идеји да се упрошћавањем процесних форми и њиховим прилагођавањима предмету судског поступка, омогући брже, рационалније и ефикасније суђење. Пратећи ту тенденцију и по узору на решења из упоредног права, пре свега закон Немачке, у Србији су Закоником о кривичном поступку из 2001. године уведена два потпуно нова посебна кривична поступка: 1) поступак за кажњавање пре главног претреса и 2) поступак за кажњавање и изрицање условне осуде од стране истражног судије. Суд се на тај начин растерећује сувишног и непотребног изношења сваке кривичне ствари на главни претрес.¹²²

Увођење института - условно одлагање кривичног гоњења у кривични поступак Републике Србије представља веома значајну новину. Циљеви којима се законодавац водио приликом увођења поменутог института, били су наведени у Образложењу Предлога законика о кривичном поступку а из којих се упоредо могу извући два стремљења, и то: уграђивање нових решења на која је указивала пракса и наука и узимање у обзир решења из кривичнопроцесног законодавства европских земаља.

На међународном плану је у оквиру Савета Европе, осамдесетих година прошлог века, предлагано државама чланицама спровођење реформи како материјалног тако и процесног кривичног права у области лакших кривичних дела. Посебно је важна замисао о могућности решавања конфликта између учиниоца и оштећеног без посредовања државног репресивног апарата. Тако су поједине државе експериментално покушале преношење посредовања између учиниоца и оштећеног на органе социјалног старања и сл. Све је то било супротно етатистичком схватању кривичног правосуђа.¹²³ На нивоу Уједињених нација 2000. године донет је важан документ којим је државама препоручено реализовање различитих модела ресторативне правде у свим фазама кривичног поступка.¹²⁴ Такође, један од важнијих докумената је и Препорука бр. R(87)18 Комитета министара Савета Европе, усвојена 17. септембра 1987. године, која се односи на питања поједностављења кривичног правосуђа. Овај акт предвиђа не само

---

¹²² В. Ђурђић, *op. cit.*, стр. 57-58.

¹²³ Д. Корошец, М. Амрож, Ј. Бавцон, К. Филипчич, *Majhen pomen dejanja kot institut materialnog kazenskega prava*, Љубљана, 2004, стр. 21-22.

¹²⁴ В. Бајовић, *Restorative Justice and Mediation in Criminal Procedure*, Стање криминалитета у Србији и правна средства реаговања, II део, Београд, 2008, стр. 248.

могућност за одрицање и прекидање поступка из дискреционих разлога, већ и условно одрицање од покретања кривичног поступка и условну обуставу поступка.¹²⁵

Одлагање кривичног гођења у кривично процесно право Србије уведено је 2001. године, но, прва држава бивше СФРЈ која је прописала овакву могућност, била је Република Словенија, у Закону о казеном поступку из 1994. године (члан 162.). У Републици Хрватској га препознаје процесни кодекс из 1997. године (члан 175.), а у Македонији Закон за кривичната постапка из исте године (члан 145.). У Црној Гори постоји од доношења ЗКП-а из 2003. године (члан 244.).¹²⁶

5.1. Условно одлагање кривичног гођења у Закону о казеном поступку Републике Хрватске

Хрватски Закон о кривичном поступку (*Закон о казеном поступку*)¹²⁷ предвиђа условљени опортунитет тј. институт условно одлагање кривичног гођења (206.д (НН 145/13)). Као и у Републици Србији тако и у Хрватској овај институт је прошао низ измена и усавршавања ради остварења циља због кога је и инкорпориран у кривичнопроцесно законодавство.

Примена начела опортунитета (начела сврсисходности) у хрватском законодавству могућа је само у скраћеном поступку, путем безусловног и условног одустанка државног тужиоца од кривичног гођења, за кривична дела за која је прописана казна затвора до пет година, с циљем растерећења кривичног правосуђа. Безусловни одустанак од кривичног гођења је релативно нови институт у хрватском кривичном процесном праву.¹²⁸ Условљено одлагање кривичног гођења било је предвиђено чланом 522. у ЗКП/97, али му је примена током година, изменама и допунама Закона о казеном поступку, проширена и на кривична дела за која је забрањена казна затвора до пет година. Условни одустанак од кривичног гођења по својој правној природи сличан је аусријском институту „diversion“, те су оба института у складу са Препоруком бр. R(87)18 Комитета министара Савета Европе.

Касније, Законом о кривичном поступку из 2008. године у члану 206.д предвиђено је да јавни тужилац може привремено одустати од кривичног гођења за кривична дела са забрањеном казном затвора до пет година. Услов је да претходно

¹²⁵ Ђ. Лазин, *The Principle of Opportunity of Criminal Prosecution and the International Legal Standards*, Стање криминалитета у Србији и правна средства реаговања, II део, Београд, 2008, стр. 48-60.

¹²⁶ И. Илић, *op. cit.*, стр. 450.

¹²⁷ Народне новине, 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14.

¹²⁸ Т. Бубаловић, *Скраћени казнени поступци у хрватском казеном законодавству*, у: Јовановић И., Станисављевић М. (ур.), *Поједностављене форме поступања у кривичним стварима - регионална кривичнопроцесна законодавства и искуства у примени*, Мисија OEBS у Србији, Београд, 2013, стр. 267.

добије сагласност оштећеног и осумњиченог. Круг могућих обавеза, које се могу наложити осумњиченом, обухвата шест мера, с тим што се њихова формулација у највећем делу поклапа са мерама наведених под тачкама од 1. до 5. из српског ЗКП-а, док је мера под тачком 6. обogaћена мера подвргавања психосоцијалној терапији, с циљем отклањања насилничког понашања (чл. 206д став 1. тачка 6. ЗКП Хрватске). Ова се мера може извршити тако да осумњичени не напушта породичну заједницу, или са његовим пристанком, уз напуштање породичне заједнице. Окривљеном се ствља рок од годину дана да изврши изречене мере. Решење о условном одлагању кривичног гоњења доставља се окривљеном, оштећеном и подносиоцу кривичне пријаве. Овај се институт може применити и након започетог кривичног поступка (члан 206д. став 5. ЗКП Хрватске). Након дате изјаве јавног тужиоца о условном одлагању кривичног гоњења доноси се решење о прекиду поступка, а у случају испуњења обавезе осумњиченог, долази до обуставе поступка. За разлику од решења из ЗКП-а Хрватске из 1997. године (који је важио до 2002. године), искључена је судска контрола поступања јавног тужиоца.¹²⁹

Према тренутно важећем ЗКП-у Хрватске, који на снази од 30. децембра 2014. године, условно одлагање кривичног гоњења предвиђено је у члану 206д (НН 145/13). Јавни тужилац може након претходно прибављене сагласности жртве или оштећеног, решењем одустати од кривичног гоњења, иако постоји основана сумња да је почињено кривично дело за које је предвиђена новчана казна или казна затвора до пет година. Решењем ће одлучити о условном одлагању само уколико осумњичени односно окривљени преузме обавезу, и то: 1) извршења какве чинидбе у сврху поправљања или накнаде штете проузроковане кривичним делом; 2) уплати одређени износ у корист јавне установе, у хуманитарне или каритативне сврхе; 3) исплате доспелог законског уздржавања и уредног плаћања доспелих обавеза; 4) обављања радова за опште добро на слободи; 5) подвргавања лечењу или одвикавању од дроге или других зависности у складу са посебним прописима и 6) подвргавање психосоцијалној терапији ради отклањања насилничког понашања без напуштања породичне заједнице или уз пристанак осумњиченог на напуштање породичне заједнице за време трајања терапије. Јавни тужилац ће решењем одредити временски рок у коме осумњичени мора испунити преузету обавезу с тим што тај рок не може бити дужи од годину дана. Ако осумњичени односно окривљени испуни преузету обавезу јавни тужилац ће решењем

---

¹²⁹ И. Илић. *op. cit.*, стр. 457.

одбацили кривичну пријаву или одустати од оптужбе и о томе обавестити суд. Ако јавни тужилац одустане од кривичног гоњења судија појединац ће решењем прекинути поступак. Решење о условном одлагању доставља се осумњиченом или окривљеном, оштећеном и подносиоцу кривичне пријаве са поуком оштећеном да свој имовинскоправни захтев може остварити у парници. Против оваквог решења није дозвољена жалба.

5.2. Условно одлагање кривичног гоњења у Закону о казенском поступку Републике Словеније

У Словеначком кривичнопроцесном праву, самим доношењем Закона о кривичном поступку (Закон о казенском поступку) као селекциони механизам у његовом основном тексту и облику 1994. године званично је уведен први институт ресторативне правде – условно одлагање кривичног гоњења.

Главна решења су врло слична немачком узору, али има и неких значајних разлика: тако на пример, одлука тужиоца не подлеже судској контроли. Свакако значајан је и развој института одложеног кривичног гоњења у Словенији и то пре свега чињеница да је потенцијална употреба овог института првобитно била изразито ограничена, и то само на кривична дела с предвиђеном новчаном казном или казном затвора до годину дана. Очигледан је страх законодавца да не отвори превише врата једном селекционом механизму процесне природе, с којим до тада није имао никаквог искуства. Одложено гоњење у пракси није заживело, јер је било ограничено на релативно мали број најлакших кривичних дела, при чему се нашло у конкуренцији с другим постојећим институтима кривичног права, који су јавном тужиоцу већ тада омогућавали одустанак од кривичног гоњења, чак и уз мање његовог ангажмана и рада него што је то тражио поменути институт. У наредним годинама је због евидентних недостатака дошло до законодавног ширења условног одлагања у више праваца. У првом реду у погледу кривичних дела која условно одлагање може да обухвати. Тако је у првом кораку 1998. године заједно с увођењем поравнања, дошло до линеарног проширења примене условног одлагања кривичног гоњења на сва кривична дела за које је запређена казна до три године. Али, овим процес још није био завршен. У најновије време проширен је регистар обавеза које јавни тужилац може да одреди осумњиченом.¹³⁰

---

¹³⁰ З. Фишер, Државни тужилац као субјект скраћених и поједностављених кривичних поступака у Словенији у: Јовановић И., Станисављевић М. (ур.), Поједностављене форме поступања у кривичним

Закон о казенском поступку Словеније¹³¹ одредбе о условном одлагању кривичног гоњења садржи у члану 162. Јавни тужилац, може по добијању сагласности оштећеног, да обустави кривично гоњење у случају кривичног дела за које је забрањена новчана казна или казна затвора у трајању до три године и у случају дела из члана 162. став 2. ако је осумњичени вољан да испуни услове које му постави јавни тужилац и да изврши одређене радње у циљу ублажавања или отклањања последица кривичног дела. У те радње спадају: 1) отклањање и надокнада штете; 2) уплата новчаних средстава на рачун јавних установа или хуманитарних организација или у фонд за обештећивање жртва кривичних дела; 3) обављање друштвенокорисног рада; 4) испуњење обавеза издржавања; 5) медицинска терапија у одговарајућој здравственој организацији; 6) одлазак на одговарајуће саветовање у вези с душевним стањем или неке друге врсте саветовања и 7) придржавање забране приласка жртви или неком другом лицу и уздржавање од посећивања одређених места.

Уколико посебне околности постоје, кривично гоњење се може спровести и у случајевима кривичних дела омогућавања коришћења наркотика и опојних дрога у спорту у складу с чл. 187. ст.1., породичног насиља у складу с чл. 191. ст. 2. и 4., запостављања и злостављања детета у складу с чл. 192. ст. 2., тешке крађе у складу с чл. 205. ст. 1. тач. 1., незаконитог присвајања у складу с чл. 208. ст. 4., изнуде и уцене у складу с чл. 213. ст. 1. и 2., пословне преваре у складу са чл. 228. ст. 1., оштећења туђег објекта у складу са чл. 220. ст. 1. и коришћење чекова без покрића и злоупотребе банковних и кредитних картица у складу са чл. 246. ст. 2. Кривичног законика; уколико је кривична пријава поднета против малолетног лица, ово се може применити и у сличају других кривичних дела за која кривични законик предвиђа казну затвора у трајању до пет година.¹³²

Словеначки законодавац се служи мешовитом методом генералне клаузуле, са егземплификативним¹³³ набрајањем. Предвиђене мере одговарају мерама из члана 236. ЗКП Србије од тачке 1. до тачке 4. Максимални рок је шест месеци, осим код обавезе из тачке 4. који износи годину дана. Корисно је што је законодавац прецизирао да праћење извршења наложених мера прати Центар за социјални рад, уз садејство државног

стварима - регионална кривичнопроцесна законодавства и искуства у примени, Мисија OEBS у Србији, Београд, 2013, стр. 89-90.

¹³¹ Уредни лист Републике Словеније бр. 8/2006.

¹³² В. Јукулин, Поједностављене форме поступања у кривичнопроцесном законодавству у Словенији, у: Јовановић И., Станисављевић М. (ур.), Поједностављене форме поступања у кривичним стварима - регионална кривичнопроцесна законодавства и искуства у примени, Мисија OEBS у Србији, Београд, 2013, стр. 42.

¹³³ Егземплификативан – који је наведен само примера ради, сам по себи.

тужиоца. Пример добре законодавне технике је и одредба из става 6. члана 162. ЗКП Словеније, којом се предвиђа доношење посебних упутстава о одлагању кривичног гоњења, од стране генералног државног тужиоца.¹³⁴

5.3. Условно одлагање кривичног гоњења у Закону за кривичната постапка Републике Македоније

Условно одлагање кривичног гоњења у законодавству Републике Македоније. Темељном реформом кривичног поступка у Републици Македонији с новим Законом о кривичном поступку из новембра 2010. године (у примени од новембра 2013. године) састоји се у напуштању старог модела такозваног „мешовитог“ поступка, који странци неретко називају инквизиционим, и његовом заменом једним модерним акузаторним (адверзијалним) поступком по примеру реформи у Италији и другим европским државама. Реформа је имала два главна циља, која је покушала да постигне паралелно: 1) Да се поступак убрза и учини ефикаснијим и 2) да унапреди непристрасност суда и праведност поступка. Убрзање не само што повећава ефикасност кривичноправног система који, као што је познато, зависи од што бржег осуђивања што је могуће већег броја починилаца кривичног дела, већ је и право на суђење у разумном року само по себи битан елемент праведног суђења.¹³⁵ Један од начина за убрзање и ефикаснији кривични поступка јесте условно одлагање кривичног гоњења.

Закон о кривичном поступку Републике Македоније (Закон за кривичната постапка)¹³⁶ условно одлагање кривичног гоњења регулише у члану 43. Према овом закону Јавни тужилац уз сагласност оштећеника може решењем да одложи кривично гоњење ако је осумњичени спреман да поступа по упутствима јавног тужиоца и да испуни предвиђене обавезе којима се штетне последице настале кривичним делом умањују или отклањају, узмениравању као резултату кривичног дела је крај, односно настоји се да се осумњичени ресоцијализује. Обавезе које се намећу могу бити: 1) отклањање или надокнада штете; 2) враћање одузетих предмета; 3) плаћање новчаног прилога у буџет Републике Македоније или институцијама са јавним овлашћењима или хуманитарним центрима; 4) испуњење обавезе издржавања; 5) подвргавање третмана за одвикавање од зависности; 6) подвргавање психосоцијалној терапији зарад

---

¹³⁴ И. Илић. *op. cit.*, стр. 458.

¹³⁵ Г. Калајџијев, Г. Лажетић-Бужаровска, Убрзање поступка као један од циљева реформе кривичног поступка у Републици Македонији, у: Јовановић И., Станисављевић М. (ур.), Поједностављене форме поступања у кривичним стварима - регионална кривичнопроцесна законодавства и искуства у примени, Мисија OEBS у Србији, Београд, 2013, стр. 100.

¹³⁶ Службени весник на РМ, бр. 150 од 18.11.2010.

одстрањивања насилничког понашања; 7) забрана приласка или контактирања са жртвом кривичног дела, као и са трећим лицима одређеним од стране јавног тужиоца на период не дужи од шест месеци; 8) обављање друштвено корисног рада у трајању од 40 до 120 часова или 9) када се испуне услови за примену компензације за штету у складу са Кривичним закоником.

Уколико осумњичени испуни обавезе под 1, 2, 3, 4, 7, 8 и 9 у року не дужем од шест месеци, односно придржава се забрана, јавни тужилац ће донети решење којим не преузима кривично гоњење против осумњиченог за учињена кривична дела за која је предвиђена казна затвора до три године. За извршење обавеза под 5 и 6 временски рок се одређује уз консултацију са специјализованом установом за лечење од зависности, односно Центром за социјални рад. Максималан рок за извршење изречених мера је шест месеци, а за неке годину дана и не може бити дужи од тог временског периода. Ако окривљени започне, али не доврши преузете обавезе у предвиђеном року, јавни тужилац ће поднети предлог да се покрене скраћени поступак, при чему ће узети у обзир део извршених обавеза.

Изгледа да је узак круг мера, предвиђених у раније важећем ЗКП-у Републике Македоније био стимуланс да у новом ЗКП-у, који је почео да се примењује од 2012. године, предвиди најдужи списак мера од свих држава бивше Југославије.¹³⁷

5.4. Условно одлагање кривичног гоњења у Законнику о кривичном поступку Републике Црне Горе

Опортунитет кривичног гоњења уведен је у правни систем Црне Горе чланом 244. и чл. 245. Законика о кривичном поступку из 2003. године, чије су одредбе иновирание 2006. године Законом о изменама и допуна Законика о кривичном поступку (Службени лист ЦГ Бр.47/2006), а затим коначним доношењем новог Законика о кривичном поступку 2009. године, у којима је материја о опортунитету кривичног гоњења пренета у чл. 272. и чл. 273. Законика о кривичном поступку. У поменутом члану 272. ЗКП-а¹³⁸ Црне Горе уводи се условљени опортунитет, код кога до одбацивања кривичне пријаве може доћи под условом да осумњичени испуни наложене му обавезе. Према тој одредби јавни тужилац може одложити кривично гоњење ако се ради о кривичном делу за које је прописана новчана казна или казна затвора до пет година, при чему кумулативно морају да буду испуњена два услова, и то: 1) да државни тужилац нађе да не би било целисходно да се води кривични поступак, с обзиром на

¹³⁷ И. Илић. *op. cit.*, стр. 458.

¹³⁸ Службени лист ЦГ бр. 57/2009 и 49/2010.

природу кривиног дела и околности под којима је учињен, као и на ранији живот учиниоца и његова лична својства и 2) да осумњичени прихавти испуњење једне или више обавеза које су у Законнику прописане.¹³⁹ Од обавеза Законик о кривичном поступку ЦГ предвиђа: 1) да осумњичени отклони штетну последицу насталу извршењем кривичног дела или да накнади причињену штету; 2) да испуни доспеле обавезе издржавања, односно друге обавезе утвђене правноснажном судском одлуком; 3) да плати одређени новчани износ у корист хуманитарне организације, фонда или јавне установе и 4) да обави одређени друштвено корисни или хуманитарни рад.

Закоником је предвиђен и рок у коме осумњичени мора да испуни преузету обавезу а он не може бити дужи од шест месеци. Ако осумњичени испуни обавезу у предвиђеном року јавни тужилац ће одбацити кривичну пријаву.

Обавезе које се стављају пред осумњиченог имају карактер основних мера које се могу поделити на 1) мере које се могу одредити независно од самог оштећеног и 2) мере за чије је одређивање неопходна сагласност оштећеног кривичним делом које је у питању.¹⁴⁰ У прву групу спадају мере репарационог карактера тј. да осумњичени отклони штетну последицу насталу извршењем кривичног дела или да накнади причињену штету и да испуни доспеле обавезе издржавања, односно друге обавезе утвђене правноснажном судском одлуком. Што се тиче друге групе, у њу се сврставају следеће обавезе 1) да осумњичени плати одређени новчани износ у корист хуманитарне организације, фонда или јавне установе и 2) да обави одређени друштвено корисни или хуманитарни рад.

Обавезе јавни тужилац утврђује решењем, које доставља осумњиченом, оштећеном ако га има, односно хуманитарној организацији или јавној установи у чију се корист налаже извршење. Међутим, пре доношења решења, јавни тужилац може, уз помоћ посебно обучених лица – посредника, спровести поступак посредовања између оштећеног и осумњиченог на који се сходно примењују одредбе ЗКП-а којим се уређују правила поступка посредовања, односно прибавиће сагласност оштећеног за мере плаћања одређених новчаних износа у корист хуманитарне организације, фонда или јавне установе и обављања одређених друштвено корисних или хуманитарни радова.

---

¹³⁹ Р. Прелевић, Опортунитет кривичног гоњења као поједностављена форма рјешавања кривичне ствари у Црној Гори, у: Јовановић И., Станисављевић М. (ур.), Поједностављене форме поступања у кривичним стварима - регионална кривичнопроцесна законодавства и искуства у примени, Мисија OEBS у Србији, Београд, 2013, стр. 247-248.

¹⁴⁰ Ibid, стр. 248

Ближи начин испуњења обавеза и садржај решења тј. ближи услови примене овог модела биће прецизирани подзаконским актима Министарства правосуђа. Оваква одредба ЗКП-а Црне Горе слична је са одредбом у ЗКП-у Словеније, као и четири предвиђене мере, с тим што у оквиру извршења доспеле обавезе издржавања додатно „односно друге обавезе утврђене судском одлуком“, што одговара мери из тачке 7. српског ЗКП.

Такође, поступајући по законком овлашћењу, Министарство правде је донело подзаконски акт под називом *Правилник о одложеном кривичном гоњењу*. Осим овог, о опортунитету кривичног гоњења донет је још један подзаконски акт – *Упутство о одлагању кривичног гоњења*, који је Врховни државни тужилац донео септембра 2005. године.¹⁴¹

5.5. Условно одлагање кривичног гоњења у Законнику о кривичном поступку Савезне Републике Немачке

Немачки Законик о кривичном поступку у чл. 153а (његова верзија из 1987. године) је у већем делу идентичан са чланом 236. ранијег ЗКП-а Републике Србије. Та сличност се огледа у идентичном редоследу потпуно истих мера чије се извршење може наложити осумњиченом. Даље, рок за испуњавање ових мера је такође исти, а то је шест месеци. Овде долази и до размимоилажења, па српски законодавац прописује, као услов за примену одлагања кривичног гоњења, да је у питању дело за које се може изрећи казна затвора од пет година, док Немачки законик поставља границу знатно ниже и уводи ограничење примене овог института на дела која се у њиховом правном систему називају преступима и за која је као највећа могућа казна, прописана казна затвора до једне године. Такође, још један услов је и *незнатност кривице осумњиченог*, што се код нас не тражи. Када је у питању незнатност и према Хрватском и према Немачком закону тражи се да је кривица окривљеног незнатна или да су незнатне последице и да то отклања јавни интерес за гоњењем.¹⁴²

У немачком кривичном праву начело опортунитета према малолетницима има одређене особености. Пре свега, могућност коришћења начела опортунитета од стране државног тужиоца није условљена сагласношћу суда, као што је случај код пунолетних учинилаца. Даље, државни тужилац може да одустане од кривичног гоњења за багателна кривична дела – преступе под истим условима као и код коришћења начела

¹⁴¹ Р. Прелевић, *op. cit.* стр. 248.

¹⁴² Paragraf lex, Стручни коментар, Начело опортунитета кривичног гоњења, Упоредноправни преглед и сличности са другим институтима.

опортунитета према пунолетним лицима. Државни тужилац може одустати од кривичног гоњења и у случају новоизвршеног кривичног дела од стране малолетника према коме је већ покренут или се спроводи поступак примене неке од васпитних мера због раније извршеног кривичног дела, и да због тога није оправдано покретати нови поступак. До непредузимања кривичног поступка према малолетницима може да дође и у случају када је од малолетника изражено настојање да постигне поравнање са оштећеним. На крају, када малолетник призна извршење кривичног дела, државни тужилац може да одустане од предузимања гоњења ако сматра да то није „препоручљиво“ с обзиром на околности случаја и истовремено иницирати изрицање опомене и давање упутства.¹⁴³

VI. ЕМПИРИЈСКО ИСТРАЖИВАЊЕ

6.1 Опис истраживања

Истраживање је обављено увидом у евиденцију лица према којима је примењено одлагање кривичног гоњења или одбачена кривична пријава применом начела опортунитета – КЕО уписник Основног јавног тужилаштва у Нишу за период од 2013. године до 2015. године. Из обављеног истраживања може се видети који пол (мушкарци или жене) више врши кривична дела тј. према коме се више примењује условно одлагање кривичног гоњења, која кривична дела се врше односно за која кривична се примењује поменути институт, која кривична дела који пол највише врши, који узраст је код оба пола заступљенији, да ли су учиниоци кривичних дела раније били осуђивани као и то коју је обавезу јавни тужилац изрекао осумњиченом. Конкретни подаци биће изложени у делу „анализа резултата истраживања“ из којих се на крају могу извући одговарајући закључци.

Конкретно истраживање треба да покаже управо оно што је наведено као циљ изучавањем института, а то је, *да се условним одлагањем кривичног гоњења рационализује кривично правосуђе, растерећују судови а све уз проналажење и примену ефикаснијих и хуманијих мера социјалног и правног поступања према појединим учиниоцима кривичних дела.*

За истраживање можемо рећи да има научни, теоријски, нормативни и практични значај јер се њиме показује права слика резултата до којих се дошло

---

¹⁴³ С. Бејатовић, Начело опортунитета кривичног гоњења у немачком кривичном процесном праву, Ревизија за криминологију и кривино право бр. 1/09, 2009, стр. 37.

обављеним истраживањем, посебно за период од 2013. године до 2015. године и то само на територији Основног јавног тужилаштва у Нишу.

6.2. Предмет истраживања

Предмет истраживања јесте обим примене опортунитета, тј. условног одлагања кривичног гоњења у складу са чланом 283. ЗКП-а, у Основном јавном тужилаштва у Нишу и то за период од 2013. године до 2015. године. Истраживање је обављено увидом у електронску базу података ОЈТ-а, тачније, увидом у евиденцију лица према којима је примењено одлагање кривичног гоњења или одбачена кривична пријава применом начела опортунитета – члан 283. ЗКП-а (у даљем тексту КЕО уписник).

6.3. Циљ и задаци истраживања

Основни циљ истраживања био је, утврдити распрострањеност примене института условног одлагања кривичног гоњења и на тај начин извршити идентификацију појединих карактеристика овог споразума. Кроз предмет и постављени циљ истраживања могу се видети и који су постављени задаци били, а они су следећи:

1. Утврдити колико је годишње донето решења о одлагању кривичног гоњења;
2. Утврдити полну структуру осумњичених;
3. Утврдити старосну структуру осумњичених;
4. Утврдити која су најчешће кривична дела вршена
5. Утврдити да ли су осумњичени раније били правноснажно осуђивани за неко кривично дело;
6. Утврдити која је обавеза изречена осумњиченом;
7. Утврдити број извршених обавеза;
8. Утврдити учешће како мушкараца тако и жена у задацима под 1), 3), 4), 5), 6) и 7).

6.4. Хипотезе које ће бити проверене истраживањем

Сprovedеним истраживањем ће бити проверене следеће хипотезе:

1. Утврдити да ли примена условног одлагања кривичног гоњења позитивно утиче на рационализацију кривичног правосуђа и растерећење судова;
2. Међу осумњиченима за извршена кривична дела код којих је примењено условно одлагање кривичног гоњења већи број јесу мушкарци, док су жене у односу на мушкарце ретко заступљене;

3. Старосна доб у којој се највише врше кривична дела јесте од 30те до 50те и код мушкараца и код жена;
4. Најзаступљенија изречена обавеза осумњиченом јесте плаћање одређеног износа у хуманитарне сврхе док су остале мере у мањем проценту заступљене, а неке нису ни изречене;
5. Међу осумњиченима нема раније осуђиваних;
6. Међу кривичним делима најзаступљенија су кривична дела против безбедности јавног саобраћаја из чл. 289. КЗ, кривична дела против здравља људи чл. 246 КЗ-а и чл. 246а КЗ-а и кривична дела против имовине из чл.203 КЗ-а.

6.5. Узрок и метод истраживања

Узорак обраде чине правноснажно окончани предмети у Основном јавном тужилаштву у Нишу примљени у периоду од 01.01.2013. године до 31.12.2015. године, у којима је налогом јавног тужиоца одређено одлагање кривичног гоњења на основу чл. 283. Законика о кривичном поступку.

Методе истраживања:

1. Правно - догматски метод;
2. Анализа садржаја.

6.6. Анализа резултата истраживања

Анализом добијених података односно резултата на основу спроведеног истраживања, изведени су закључци у погледу постављених хипотеза и дат је статистички преглед у виду табела на основу одабраног узорка.

Истраживачу је било омогућено истраживање увидом у електронску базу тј. електронски формат КЕО уписника Основног јавног тужилаштва. На основу задатих критеријума и хипотеза истраживач је утврдио следеће:

У табели 1. приказан је укупан број донетих решења о одлагању кривичног гоњења за период од 2013. године до 2015. године.

Табела 1.

ГОДИНА	БРОЈ РЕШЕЊА О ОДЛАГАЊУ КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА
2013. година	751
2014. година	826
2015. година	483

*Извор: КЕО уписник у Основном јавном тужилаштву у Нишу

Из табеле 1. може се видети да је 2013. године донето 751 решење о одлагању кривичног гоњења а да је 2014. године тај број увећан за 75, па је те 2014. године донето 826 наредби. Може се закључити да је овај институт дао завидне резултате, што се огледа у томе да се ефикасност значајно повећала а тиме и постигао управо примарни циљ института односно растерећеност судства као и то да се смањила дужина трајања кривичног поступка чиме су се уштедела значајна средства. Међутим, 2015. године донето је 483 решења, дакле много мање у односу на 2013. и 2014. годину, али што такође није занемарљив и ни мало мали број с обзиром на факторе који су могли утицати на овакав резултат у конкретној години. На први поглед у односу на две претходне године број од 483 може да изгледа скромно, али ако се узме у обзир да је на овај начин избегнут кривични поступак на суду за исти број људи, а тиме уштеђен новац као и људски потенцијал, резултат није, никако за одбацивање. *Оваквим резултатима је управо и потврђена основна хипотеза овог мастер рада а то је утврдити да ли примена условног одлагања кривичног гоњења позитивно утиче на рационализацију кривичног правосуђа и растерећење судова.*

У табели 2. приказан је број мушкараца извршиоца кривичних дела и жена у периоду од 2013. године до 2015. године.

Табела 2.

ГОДИНА	МУШКАРЦИ	ЖЕНЕ
2013. година	614	137
2014. година	695	131
2015. година	416	67

*Извор: КЕО уписник у Основном јавном тужилаштву у Нишу.

Из табеле 2. може се закључити да по критеријуму полне структуре, предњаче мушкарци као извршиоци кривичних дела и да је сходно томе више према мушкарцима примењено условно одлагање кривичног гоњења. Па је тако учешће мушкараца у 2013. години 82%, у 2014. години 84%, а 2015. године 86%. Може се закључити да је условно одлагање кривичног гоњења према мушкарцима из године у годину расло, што се за жене не може рећи. Дакле, може се закључити да су особе женског пола у 2013. години биле заступљеније него ли у 2014. години и ако се 2014. година јавља као година у којој је више случајева примењивано условно одлагање кривичног гоњења.

У табели 3. приказан однос осумњичених према старосној доби у тренутку извршења кривичног дела за период од 2013. године до 2015. године.

Табела 3.

ГОДИНА	МУШКАРЦИ			ЖЕНЕ		
	ДО 30те	Од 30те до 50те	Преко 50те	ДО 30те	Од 30те до 50те	Преко 50те
2013. година	176	262	176	27	62	48
2014. година	235	284	176	44	54	33
2015. година	110	204	102	13	31	23

*Извор: КЕО уписник у Основном јавном тужилаштву у Нишу.

Из табеле 3. може се закључити да је у испитиваном периоду од три године, и код мушкараца и код жена најзаступљенији период у коме су вршена кривична дела, период од 30те године живота до 50те. Оно што је занимљиво и што се може уочити из табеле јесте податак да следећи период у коме мушкарци врше кривична дела јесте до 30те а жене у периоду преко 50те, што би се могло повезати са биолошким, психолошким и др. факторима у развоју човека.

У табели 4. и 5. приказан је однос изречених мера према осумњиченом за периоду од 2013. године до 2015. године.

Табела 4.

ГОДИНА	МУШКАРЦИ					
	Накнада штете	Плаћање у хуманитарне сврхе	Друштвенокорисни или хуманитарни рад	Обавеза издржавања	Одвикавање од алкохола и дроге	Психосоцијални третман
2013. година	166	410	2	14	5	17
2014. година	71	590	1	25	2	7
2015. година	65	326	4	12	2	7

*Извор: КЕО уписник у Основном јавном тужилаштву у Нишу

Табела 5.

ГОДИНА	ЖЕНЕ					
	Накнада штете	Плаћање у хуманитарне сврхе	Друштвенокорисни или хуманитарни рад	Обавеза издржавања	Одвикавање од алкохола и дроге	Психосоцијални третман
2013. година	56	78	/	/	1	2
2014. година	22	107	/	1	/	/
2015. година	11	53	/	2	/	1

*Извор: КЕО уписник у Основном јавном тужилаштву у Нишу.

Из табела 4. и 5. може се као и у претходним табелама сходно полној структури извршити која је то обавеза и у којој мери заступљена приликом условног одлагања кривичног гоњења. Евидентно је да обавеза плаћања одређеног новчаног износа у корист хуманитарне организације, фонда или јавне установе, односно обавеза плаћања у хуманитарне сврхе најзаступљенија и најизрицанија. Иза ове обавезе по заступљености следе отклањање и надокнада штете, обавеза издржавања, психосоцијални третман, одвикавање од алкохола и дроге, испуњење доспеле обавезе издржавања и обављање друштвенокорисног или хуманитарног рада. Из приложеног у

табели може се видети да су код мушкараца присутне све обавезе док је код жена изостала обавеза обављања друштвенокорисног или хуманитарног рада али и одвикавање од алкохола и дроге осим једног случаја у 2013ој години. Осим обавезе друштвенокорисног или хуманитарног рада и обавезе одвикавања од алкохола и дроге које су заступљеније код мушкараца, у истом контексту може се говорити и о обавези издржавања и психосоцијалном третману ради отклањања насилничког понашања осумњиченог. Оно што ваља напоменути јесте да је у чл. 283. ст. 1. тач. 7. предвиђена обавеза извршења обавезе установљене правноснажном одлуком суда, односно поштовање ограничења утврђеног правноснажном судском одлуком. Из табеле 4. и 5. се не може видети да је ова мера иком од осумњичених изречена.

Према информацијама Синдиката правосуђа Србије, приметно је повећање новчаног износа прикупљеног на име опортунитета, па тако новчани износ прикупљен у 2011. години износи 250 милиона динара, док је 2012. и 2013. године прикупљено више од 600 милиона динара. Тренд прикупљања новца наставља се и 2014. године када је прикупљено 661 милион динара, а у 2015. години 629 милиона динара.¹⁴⁴

У табели 6. приказано је стање осумњичених у погледу раније осуђиваности, а све у вези периода од 2013. године до 2015. године.

Табела 6.

ГОДИНА	МУШКАРЦИ		ЖЕНЕ	
	ОСУЂИВАН	НЕОСУЂИВАН	ОСУЂИВАНА	НЕОСУЂИВАНА
2013. година	/	614	/	137
2014. година	/	695	/	131
2015. година	/	416	/	67

*Извор: КЕО уписник у Основном јавном тужилаштву у Нишу.

Табела 6. нам показује да по евиденцији Основног јавног тужилаштва не постоје осуђивана лица већ да су сва лица била неосуђивана.

¹⁴⁴ Према информацијама Синдиката правосуђа Србије, извор дневни лист „Данас“.

У табели 7. приказано је која су кривична дела била најзаступљенија међу мушкарцима и женама у истраживаном периоду, периоду од 2013. године до 2015. године.

Табела 7.

ГОДИНА	МУШКАРЦИ		ЖЕНЕ	
	КРИВИЧНО ДЕЛО (ЧЛ. КЗ)	БРОЈ КРИВИЧНИХ ДЕЛА	КРИВИЧНО ДЕЛО (ЧЛ. КЗ)	БРОЈ КРИВИЧНИХ ДЕЛА
2013. година	Чл. 289.	156	Чл. 289.	27
	Чл. 203.	58	Чл. 203.	25
	Чл. 327.	46	Чл. 327.	16
	Чл. 194.	52	Чл. 194.	6
	Чл. 330.	42	Чл. 330.	13
	Чл. 246. и 246а.	52	Чл. 246. и 246а.	1
	Чл. 355.	16	Чл. 355.	7
2014. година	Чл. 289.	181	Чл. 289.	27
	Чл. 246. и 246а.	74	Чл. 246. и 246а.	9
	Чл. 203.	44	Чл. 203.	32
	Чл. 194.	52	Чл. 194.	6
	Чл. 355.	26	Чл. 355.	13
	Чл. 344.	39	Чл. 344.	/
	Чл. 327.	26	Чл. 327.	8
2015. година	Чл. 289.	107	Чл. 289.	16
	Чл. 246. и 246а.	50	Чл. 246. и 246а.	/
	Чл. 203.	32	Чл. 203.	12
	Чл. 355.	19	Чл. 355.	7
	Чл. 194.	20	Чл. 194.	3
	Чл. 207.	16	Чл. 207.	4
	Чл. 327.	14	Чл. 327.	4

*Извор: КЕО уписник у Основном јавном тужилаштву у Нишу.

Из табеле 7. Можемо закључити која су то кривична дела најзаступљенија по годинама и полној структури. У табели је приказано по седам кривичних дела, међутим, вршена су и друга кривична дела која ће касније бити наведена. Наиме

евидентно је посматрајући мушкарце да је у свим годинама најзаступљеније кривично дело из групе кривичних дела против безбедности јавног саобраћаја, тачније кривично дело угрожавање јавног саобраћаја из члана 289. Кривичног законика, док је код жена ово кривично дело на другом месту по заступљености. Кривично дело из групе кривичних дела против имовине тј. кривично дело крађе из члана 203. Кривичног законика је најзаступљеније међу женама а код мушкараца се налази на другом месту у 2013. години док је у 2014. и 2015. години на другом месту неовлашћено држање и стављање у промет опојних дрога члан 246. Кривичног законика и неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а., а кривично дело из члана 203. на трећем. Преглед и заступљеност кривичних дела могу се видети у табели 7. Поред наведених кривичних дела јављају се и сва друга кривична дела код којих је дозвољено условно одлагање кривичног гоњења.

Интересантно је и ваља напоменути да се јављају и кривично дело из члана 23. Закона о јавном реду и миру (ЗоЈРМ) тј, кривично дело ометање службеног лица у вршењу службене дужности која опет врше више мушкарци него жене у свим испитиваним годинама. Такође јављају се пореска кривична дела и то угрожавање наплате пореза и пореске контроле из члана 175. и недозвољен промет акцизних производа из члана 176. Закона о пореском поступку и пореској администрацији (ЗоПППА).

VII. ЗАКЉУЧАК

Начело опортунитета представља диверзиони модел, проткан идејама консенсуалне и ресторативне правде, чија је сврха рационализација кривичног поступка и постизање неких ванпроцесних и политичких циљева. Начело опортунитета не противречи ефикасности кривичноправне заштите, већ правилним тумачењем његовог значења и законским постављањем у оптималне границе, оно може бити погодна средство за детерминисање зоне кажњавања која одговара друштвеним условима датог времена, степену општег развоја на коме се налази и одликама криминалитета који га угрожава.¹⁴⁵

Досадашња примена неких од модалитета начела опортунитета је минорна што доказује да посао није завршен са доношењем нових прописа¹⁴⁶, већ се сматра да је посао завршен онда када се обезбеди примена тог модалитета у пракси сагласно

---

¹⁴⁵ В. Ђурђић. *op. cit.* стр. 69.

¹⁴⁶ И. Илић. *op. cit.* стр. 464.

прописима. Управо овој тврдњи иде у прилог и резултат обавезеног истраживања, као и резултати истраживања из ранијих година о примени условног одлагања кривичног гоњења. Од тренутака примене условног одлагања кривичног гоњења, у јавнотужилачкој пракси, овај институт бележи раст у примени и показује успешност у остварењу свог циља и задатка. Сва досадашња теоријска разматрања и практична испитивања примене поменутог института су неспорна с тим што је потребно изнети да постоје лоше стране овог института које ваља отклонити а о неким пропустима у даљем тексту ће бити речи.

Нови ЗКП самим називом „одлагање кривичног гоњења“, ствара забуну. Наиме из оваг термин произилази да се кривично гоњење привремено неће покретати али да ће се у неком тренутку наставити. Одлагање може бити на одређено или на неодређено време, али не би могло имати трајно значење, јер то онда не би било одлагање већ отклањање. У случају када би осумњичени испунио преузету обавезу, онда би јавни тужилац донео решење којим би одбацио кривичну пријаву а кривични поступак не би био покренут, те не можемо говорити о „одлагању“. Међутим, уколико осумњичени прихваћену обавезу не испуни, онда, у оваквој ситуацији можемо говорити о „одлагању“

Постојеће решење условног одлагања, предвиђа горњу границу запрећене казне на пет година, тј. предвиђа дијапазон дела на које се овај институт може применити, а што се све чини и јесте неправедним. Ово све из разлога, ако се узме у обзир удео кривичних дела за која је запрећена казна затвора до три године а која представљају педесет процената од укупног криминалитета у Србији, а да је притом граница за примену овог института померена на пет година, намеће се закључак да је домет овог института предалеко и прешироко постављен. Овакво законско решење може резултирати не само великим проблемима у пракси већ уопште у друштву, вери друштва у правосудни систем и у позитивно правни систем државе. Овоме у прилог иде и негативни ефекат овог института који се примењује као „пракса“ или тенденција на учиниоце кривичних дела која спадају у категорију познатих лица, тзв. јавних личности.

Текст ЗКП у делу члана 283. има мањкавости и у погледу предвиђених обавеза које би ваљало поправити и унапредити. Као прво нејасно је због чега је законодавац смањио дијапазон обавеза које јавни тужилац може наложити, ако је основно обележје ЗКП-а ширење овлашћења јавног тужиоца и преузимање једног дела судске надлежности. Даље, није оправдано да новчани износ који се уплаћује у хуманитарне

сврхе, као једна непенална мера, не буде законом максимирана, као и најдуже време трајања друштвено-корисног рада или хуманитарног рада. Јавни тужилац би требао бити и обавезан да приликом одређивања обавезе друштвено-корисног рада или хуманитарног рада, води рачуна и да се руководи образовањем и занимањем осумњиченог. Такође, нејасно је остало због чега се обавезивање осумњиченог да се подвргне психосоцијалном третману ограничава само на отклањање узрока насилничког понашања. Даље, спорно је, на пример, ако се јавни тужилац одлучи да осумњиченом наложи да надокнади причињену штету, није јасно како се та штета утврђује, односно ко утврђује штету. Да ли то ради сам оштећени, и да ли се он уопште позива и пита за мишљење приликом примене овог института, или то ради јавни тужилац. Имајући у виду чињеницу да је ово процесна могућност којом располаже јавни тужилац, било би прихватљиво заузети став да је управо он властан да одреди штету насталу извршењем кривичног дела.¹⁴⁷

Разматрајући конкретан институт поставља се још једно питање а то је: уколико би оштећени одлучио да своја права остварује у парничном поступку, да ли је парнични суд везан одлуком јавног тужиоца да условљено одложи кривично гоњење, односно да ли је самим тим што је испунио налог јавног тужиоца осумњичени практично признао и основ за тужбени захтев, што би значило да парнични суд утврђује само висину штете. Овакав став би био неприхватљив јер је парнични суд везан само правноснажном осуђујућом пресудом кривичног суда, а овде је реч само о одлуци јавног тужиоца, уз напомену да је осумњичени могао да пристане на испуњење налога тужиоца из многих других разлога, а да уопште није крив за кривично дело, а самим тим ни за штету насталу извршењем тог дела. Дакле парнични суд мора да утврђује основ тужбеног захтева по правилима парничног поступка, па тек ако утврди да је захтев основан, да одреди и висину штете која се мора надокнадити, односно да утврди да је реч о некој другој врсти накнаде штете.¹⁴⁸ Након што парнични суд одреди основаност а затим и висину причињене штете осумњичени ће бити у обавези да накнади разлику између утврђене висине штете и штете коју је осумњичени накнадио корз примену института условно одлагање кривичног гоњења.

Уколико осумњичени у предвиђеном року изврши обавезу коју је преузео, јавни тужилац ће решењем одбацити кривичну пријаву о чему ће обавестити оштећеног (члан 283. став 3. ЗКП-а). У оваковој ситуацији оштећени нема могућност подношења

---

¹⁴⁷ Вељко М. Делибашић, *op. cit.*, стр. 147.

¹⁴⁸ *Ibid.* стр. 148.

приговора против овакве одлуке непосредно вишем јавном тужиоцу (чл. 51. став 2.). Овакво решење би се могло критиковати, јер оштећени може бити незадовољан одлуком тужиоца, односно сматрати, на пример, да осумњичени није у целости испунио преузету обавезу, па би, ради заштите права оштећеног, требало прописати могућност да оштећени поднесе приговор непосредно вишем јавном тужиоцу.¹⁴⁹ Такође, оштећени нема право да поднесе приговор непосредно вишем јавном тужиоцу ни против наредбе којом се осумњиченом налаже одређена обавеза, ни против решења којим се одбацује кривична пријава. Како би се обезбедила и успоставила примена контроле овог института један од начина је управо поменути приговор оштећеног непосредно вишем јавном тужиоцу.

Спорно питање код условног одлагања је и то да ли ће јавни тужилац одбацити пријаву ако осумњичени само делимично испуни преузету обавезу. Ово питање и те како има основа ако се поставе ствари тако да на пример, осумњиченом буде одређена обавеза да плати одређени износ у хуманитарне сврхе, за тим он испуни делимично своју обавезу, па због објективних разлога (нпр. губитка посла) остатак обавезе не испуни. Како осумњичени није из објективних разлога у могућности да испуни своју обавезу ваљало би дозволити могућност промене тј. кориговати обавезу, али како законодавац овакву могућност није предвидео, то даље значи да ће и поред полу испуњене обавезе, кривични поступак према осумњиченом бити покренут. Ту се не завршава проблем. Наиме, ако се покрене поступак ту се поставља питање шта ће бити са делимичним новчаним износом који је осумњичени платио, у складу са наредбом о одлагању кривичног гоњења. Поједини теоретичари сматрају да би тај новац требало вратити осумњиченом. Такође, постоје и схватања да након покретања поступка у горе поменутом примеру ваља предвидети обавезу јавног тужиоца да наредбу којом одређује обавезу, све списе предмета, да је започета примена условног одлагања, уништи и на тај начин омогући осумњиченом да изабере начин одбране, како се тим списима не би могло компромитовати његово евентуално негирање кривичног дела а све из разлога јер се делимично испуњење преузете обавезе има индиректно сматрати као признање кривичног дела¹⁵⁰. Следом свега реченог може се закључити да када се ради о условном одлагању кривичног гоњења, да се ради и о специфичном споразумевању јавног тужиоца и осумњиченог, те сходно томе ради заштите права

---

¹⁴⁹ Вељко М. Делибашић, *op. cit.*, стр. 148-149.

¹⁵⁰ Вељко М. Делибашић, *op. cit.*, стр. 149.

осумњиченог било би добро предвидети обавезну одбрану приликом примене овог института.¹⁵¹

Нови ЗКП у својој мањкавости везано за условно одлагање кривичног гоњења не стаје овде већ се то изражава и код питања да ли је могуће применити овај институт код кривичних дела код којих КЗ прописује и обавезно изрицање мере безбедности (нпр. кривично дело - тешко дело против безбедности јавног саобраћаја – члан 297. КЗ). Јавни тужиоци се углавном уздржавају од примене опортунитета за оваква кривична дела иако нема законских ограничења да се опортунитет примењује и на њих.¹⁵²

Поврх свега реченог постављају се још два питања везана за примену условног одлагања. Наиме, прво питање може ли условно одлагање да се примени код учиниоца који је раније осуђиван, а друго питање може ли условљени опортунитет да се примени код учиниоца према којем је већ примењен условљени опортунитет који је реализован или код којег учинилац још испуњава обавезу. Закон не познаје ограничење које би било у вези с ранијим осуђивањем и ранијом применом условног одлагања, тако да би овај институт могао да се примени у овим случајевима. Са друге стране Упутство А бр.246/08, Републичког јавног тужилаштва, пракса и теорија говоре да условно одлагање не треба применити код лица која су раније осуђивана за умишљајна кривична дела, код учиниоца умишљајних кривичних дела код којих је већ одлагано кривично гоњење, као и код оног учиниоца који још увек није испунио своју обавезу.

Уз евидентне недостатке о којима је било речи, треба напоменути да овај институт, условно одлагање кривичног гоњења, има своју пуну оправданост и да га треба примењивати кад год околности конкретног случаја то допуштају. Поред тога што је избегнут велики број кривичних поступака на суду за исто толико велик број људи, а тиме уштеђен новац као и људски потенцијал суда, приметно је повећање новчаних износа који је прикупљен о чему је такође било речи, а што све заједно упућује на пуну оправданост примене овог института.

---

¹⁵¹ Вељко М. Делибашић, *op. cit.*, стр. 160.

¹⁵² С. Бејатовић, В. Ђурђић, М. Шкулић, Г. Илић, Ј. Киурски, М. Матић, Р. Лазич, С. Ненадић, В. Трнинић, *op. cit.*, стр. 65.

VIII. ПРИЛОЗИ

Прилог 1.: Пример захтева Основног јавног тужилаштва Републичком јавном тужилаштву за проверу података

Република Србија

ОСНОВНО ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО

КЕО бр. ___/___

___ . ___ . ___ . године

Н И Ш

ЈТ/НМ

РЕПУБЛИЧКО ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО

-за писарницу-

БЕОГРАД

Немањина бр. 22-26

ПРЕДМЕТ: ЗАХТЕВ ЗА ПРОВЕРУ ПОДАТАКА

Основно јавно тужилаштво у Нишу, примило је кривичну пријаву _____ бр. ___/___ од ___ . ___ . ___ . године, поднету против _____ из _____, ул. _____ бр. _____, ЈМБГ _____, држ. _____, због кривичног дела _____ из чл. _____ КЗ.

Сходно Обавезном упутству Републичког јавног тужилаштва А. бр. 246/08, у писарници тог тужилаштва устројене је евиденција лица према којима је применом принципа опортунитета примењен чл. 283. ЗКП.

Ради доношења одлуке по поднетој кривичној пријави, потребно је да нас обавестите да ли је за лице за које тражимо податке устројена евиденција о примени чл. 283. ЗКП, и за које кривично дело.

Тражене податке нам доставите са позивом на наш **КЕО бр. ___/___**.

Заменик јавног тужиоца

---

*Извор: Пелцер Основног јавног тужилаштва у Нишу

Прилог 2.: Пример позива за примену условног одлагања кривичног гоњења

Република Србија

ОСНОВНО ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО

__КТ бр. ____

___. __. 2017. године

Н И Ш

Име осумњиченог

НИШ
Улица _____

На основу чл. 283. став 1. Законика о кривичном поступку, којим се предвиђа могућност одлагања кривичног гоњења, позивате се да дана __. __. 2017. године, у __, __ часова, дођете у просторије Основног јавног тужилаштва, у Нишу, ул. Вождова бр. 23, канцеларија број _____, у вези кривичног дела _____ из чл. _____ КЗ, како би сте се изјаснили о могућности прихватања једне или више обавеза, предвиђених чл. 283. ЗКП.

Уколико се означеног датума из неоправданих разлога не одазовете позиву, сматраћемо да не прихватате наведени кривично правни институт, те ће против Вас бити покренут кривични поступак.

ЗАМЕНИК ЈАВНОГ ТУЖИОЦА

---

*Извор: Пелцер Основног јавног тужилаштва у Нишу

Прилог 3.: Пример наредбе

Република Србија
ОСНОВНО ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО

КЕО бр. ____

___. ___. 2017. године

Н И Ш

На основу чл. 283 ст. 1 тач. 2 ЗКП-а, доносим

Н А Р Е Д Б У

Одлаже се кривично гоњење осм. _____ из Ниша, Улица _____ број _____, ЈМБГ _____, због кривичног дела _____ из чл. _____ КЗ.

Налаже се осумњиченом _____ да уплати новчани износ од _____ динара на рачун бр. _____, модел: __, позив на број: _____, сврха уплате: **по наредби о опортунитету КЕО бр. _____, ОЈТ Ниш, прималац: Рачун опортунитета Републике Србије**, у року од шест месеци од дана пријема ове наредбе.

Ако осумњичени _____ прихваћену обавезу не изврши у остављеном року, против њега ће бити настављен даљи поступак.

Уколико осумњичени _____, прихваћену обавезу изврши у року од шест месеци од дана пријема ове наредбе, кривична пријава ће у смислу чл. 283 ст. 3 ЗКП, бити одбачена.

Надзор над извршењем ове обавезе извршиће повереник Управе за извршење кривичних санкција, који ће о поступању осумњиченог обавестити ово тужилаштво како би оно донело одлуку о одбацивању или о настављању поступка.

Обавезује се осумњичени да по истеку напред наведеног рока или раније достави ОЈТ у Нишу доказе о уплати напред наведеног новчаног износа (оригинал уплатнице) како би било донето решење о одбачају кривичне пријаве.

ЗАМЕНИК ЈАВНОГ ТУЖИОЦА

ДН-а:

-Управи за извршење кривичних санкција

---

*Извор: Пелцер Основног јавног тужилаштва у Нишу.

Прилог 4.: Пример решења којим се одбацује кривична пријава

Република Србија

ОСНОВНО ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО

_ КЕО бр. ____

__ . __ . 2017. године

Н И Ш

На основу чл. 283 ст.3 ЗКП, доносим

Р Е Ш Е Њ Е

ОДБАЦУЈЕ СЕ кривична пријава _____ од
__ . __ . ____ . године, поднета против _____ због кривичног дела
_____ из чл. _____, јер је осумњичени
извршио обавезу из чл. 283 ст. 1 тач. 2 ЗКП-а, наложену наредбом овог тужилаштва
_ КЕО бр. ____ од __ . __ . ____ . године.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

Кривичном пријавом _____
КУ број ____ од __ . __ . ____ . године осумњиченом је стављено на терет извршење
кривичног дела _____ чл. _____, за које је забрањена
казна _____, из чега следи да је реч о кривичном
делу које спада у категорију кривичних дела за која је примена мере одложеног гоњења
из чл. 283 ЗКП-а дозвољена.

Након изјаве осумњиченог дате __ . __ . ____ . године у овом тужилаштву да је
спреман да уплати у хуманитарне сврхе износ од _____ динара, у смислу
одредбе чл. 283 ст. 1 тач. 2 ЗКП-а и обавештења Републичког јавног тужилаштва да
осумњичени не пролази кроз устројену евиденцију лица према којима је примењен

институт одлагања кривичног гоњења, донета је наредба којом јој се налаже да наведени новчани износ уплати у хуманитарне сврхе у року од месец дана од дана пријема наредбе.

Ово тужилаштво је обавештено о испуњењу обавезе тако што је осумњичени доставио налог за уплату у износу од _____ динара.

С обзиром на изложено, на основу овлашћења датих у смислу чл. 283 ст. 3 ЗКП-а, донета је одлука да се одбаци кривична пријава, пошто је осумњичени своју обавезу у потпуности извршио.

ЗАМЕНИК ЈАВНОГ ТУЖИОЦА

ПРАВНА ПОУКА:

Против овог решења није дозвољена жалба

---

*Извор: Пелцер Основног јавног тужилаштва у Нишу.

IX. ЛИТЕРАТУРА

1. Бајовић Вања, Restorative Justice and Mediation in Criminal Procedure, Стање криминалитета у Србији и правна средства реаговања, II део, Београд, 2008;
2. Бејатовић Станко, Ђурђић Војислав, Шкулић Милан, Илић Горан, Киурски Јасмина, Матић Марина, Лазић Радован, Ненадић Светлана, Трнинић Верица, Примена начела опортунитета у пракси – изазови и препоруке, Удружење јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца, Београд, 2012;
3. Бејатовић Станко, Начело опортунитета кривичног гоњења у немачком кривичном процесном праву, Ревизија за криминологију и кривино право бр. 1/09, 2009;
4. Бејатовић Станко, Нове тенденције у савременој науци кривичног процесног права и кривичнопроцесно законодавство Србије; у: Окружни суд у Нишу (ур.), Билтен судске праксе 28, Ниш, децембар 2008;
5. Бејатовић Станко, Шкулић Милан, Илић Горан, Приручник за примену Закона о кривичном поступку, Београд, 2013;
6. Бркић Снежана, Кривично процесно право I, Нови Сад, 2014, Правни факултет у Новом саду, Универзитет у Новом Саду;
7. Бубаловић Тадија, Скраћени казнени поступци у хрватском казненом законодавству; у: Јовановић И., Станисављевић М. (ур.), Поједностављене форме поступања у кривичним стварима - регионална кривичнопроцесна законодавства и искуства у примени, Мисија OEBS у Србији, Београд, 2013;
8. Васиљевић Тихомир, Кривично процесно право, Београд, 1981;
9. Вељковић В. Владимир, Реформа кривичног поступка према малолетницима у светлу преговора о приступању Србије Европској унији, у: Зборник радова „Људска права – између идеала и изазова садашњости“, Правни факултет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, 2016;
10. Вилић Константиновић Слободанка, Костић Миомира, Различити модели ресторативне правде примењени према малолетним делинквентима, Кривичноправни положај и социјална заштита малолетних преступника, Ниш, 2012;
11. Грубач Момчило, Вучковић Бранко, Коментар Законика о кривичном поступку Црне Горе, Тиват, 2010;
12. Грубач Момчило, Кривично процесно право, Београд, 2009;
13. Грубач Момчило, Кривично процесно право, Београд, 2010;
14. Даниловић Владимир, Нека нова решења у Законнику о кривичном поступку; у: Врховни суд Србије (ур.), Билтен судске праксе 3, Београд, 2002, Службени гасник;
15. Делибашић М. Вељко, Споразуми јавног тужиоца и окривљеног, Нови Сад, 2015;
16. Delibašić M. Veljko, „Conditionally Deferred Prosecution“, Archibald Reiss Days, Volume II, Belgrade, 2015;
17. Димитријевић Драгољуб, Кривично процесно право, Београд, 1981;
18. Ђурђић Војислав, Кривично процесно право, Општи део, Ниш, 2014, Правни факултет у Нишу, Универзитет у Нишу;
19. Ђурђић Војислав, Основна начела кривичног процесног права и поједностављене форме поступања у кривичним стварима; у: Јовановић И., Станисављевић М. (ур.), Поједностављене форме поступања у кривичним стварима - регионална кривичнопроцесна законодавства и искуства у примени, Мисија OEBS у Србији, Београд, 2013;

20. Илић Горан, Киурски Јасмина, Опортунитет кривичног гоњења и досадашња искуства у његовој примени; у: Јовановић И., Станисављевић М. (ур.), Поједностављене форме поступања у кривичним стварима - регионална кривичнопроцесна законодавства и искуства у примени, Мисија OEBS у Србији, Београд, 2013;
21. Илић П. Горан, Мајић Миодраг, Бељански Слободан, Трешњев Александар, Коментар Закона о кривичном поступку, Четврто издање, Београд, 2013, Службени гласник;
22. Илић Иван, Примена начела опортунитета кривичног гоњења у државама бивше Југославије; у: Научни скуп са међународним учешћем „Право и друштвена стварност“, 2014, Правни факултет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровци;
23. Илић Иван, Условно одлагање кривичног гоњења, у: Тематски зборник радова, Ниш, 2010, Правни факултет у Нишу;
24. Јакулин Вид, Поједностављене форме поступања у кривичнопроцесном законодавству у Словенији; у: Јовановић И., Станисављевић М. (ур.), Поједностављене форме поступања у кривичним стварима - регионална кривичнопроцесна законодавства и искуства у примени, Мисија OEBS у Србији, Београд, 2013;
25. Калаџијевић Гордан, Лажетић-Бужаровска Гордана, Убрзање поступка као један од циљева реформе кривичног поступка у Републици Македонији, у: Јовановић И., Станисављевић М. (ур.), Поједностављене форме поступања у кривичним стварима - регионална кривичнопроцесна законодавства и искуства у примени, Мисија OEBS у Србији, Београд, 2013;
26. Кнежевић С. Саша, Кривично процесно право, општи део, Ниш, 2015, Правни факултет у Нишу, Универзитет у Нишу;
27. Ковачевић Милица, Диверзиони концепт поступања према малолетним учиниоцима кривичних дела – општа разматрања и осврт на Србију, у: Правни записи, год. VI, бр. 1, Правни факултет Универзитета Унион, 2015;
28. Корошец Дамјан, Амрож Матјаш, Бавцон Љубо, Филипчич Катја, *Majhen pomen dejanja kot institut materialnog kazenskega prava*, Љубљана, 2004, Уредни лист Републике Словеније;
29. Крапац Давор, Казнено процесно право, прва књига: Институције, Загреб, 2010;
30. Лазин Ђорђе, *The Principle of Opportunity of Criminal Prosecution and the International Legal Standards*, Стање криминалитета у Србији и правна средства реаговања, II део, Београд, 2008;
31. Милојевић Марија, Начело опортунитета у поступку према малолетницима у теорији и пракси, у: Зборник радова студената докторских и мастер студија права, Ниш, 2016, Правни факултет у Нишу, Универзитет у Нишу;
32. *Paragraf lex*, Билте бр. 4/2015, Судска пракса привредних судова, Одговори на питања привредних судова који су утврђени на седници Одељења за привредне спорове Привредног апелационог суда одржаној 03.11.2015, 04.11.2015, 26.11.2015; и на седници Одељења за привредне преступе и управно – рачунске спорове одржаној дана 30.11.2015;
33. *Paragraf lex*, Стручни коментар, Коментар Закона о изменама и допунама Законика о кривичном поступку – „Сл. гласник РС, бр. 55/2014“;
34. *Paragraf lex*, Стручни коментар, Начело опортунитета кривичног гоњења, Упоредноправни преглед и сличности са другим институтима;
35. *Paragraf lex*, Стручни коментар, Начело опортунитета кривичног гоњења, Хронологија развоја института у домаћем законодавству;

36. Пихлер Станко, Нека питања у вези са начелом легалитета у кривичном праву, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду бр. 1-3/1989;
37. Прелевић Радомир, Опортунитет кривичног гоњења као поједностављена форма рјешавања кривичне ствари у Црној Гори, у: Јовановић И., Станисављевић М. (ур.), Поједностављене форме поступања у кривичним стварима - регионална кривичнопроцесна законодавства и искуства у примени, Мисија OEBS у Србији, Београд, 2013;
38. Радуловић Драго, Кривично процесно право, Подгорица, 2002;
39. Радуловић Љиљана, Криминална политика, Београд, 1999;
40. Сијерчић Чолић Хајрија, Кривично процесно право, књига прва, Сарајево, 2008;
41. Симић Јекић Загорка, Кривично процесно право, Београд 1983;
42. Стевановић Чедомир, Ђурђић Војислав, Кривично процесно право, Општи део, Ниш, 2006, Правни факултет у Нишу;
43. Стојановић Зоран, Кривично право, Општи део, Правна књига, Београд, 2007;
44. Стојановић Зоран, Кривично право, Општи део, Правна књига, Београд, 2009;
45. Тешовић Олга, Дело малог значаја и начело опортунитета кривичног гоњења, 2013;
46. Томашевић Горан, Казнено процесно право, опћи дио – темељни појмови;
47. Ћопић Сања, Алтернативне санкције и мере ресторативне правде у Србији: анализа почетног стања, у: В. Николић – Ристановић, Н. Вучковић (ур.), Ставови грађана и стручњака о алтернативним санкцијама и ресторативној правди, Фондација Центар за демократију, Виктимолошко друштво Србије, Београд, 2015;
48. Фишер Звонко, Државни тужилац као субјект скраћених и поједностављених кривичних поступака у Словенији; у: Јовановић И., Станисављевић М. (ур.), Поједностављене форме поступања у кривичним стварима - регионална кривичнопроцесна законодавства и искуства у примени, Мисија OEBS у Србији, Београд, 2013;
49. Шкулић Милан, Законик о кривичном поступку, Предговор, Београд, 2009;
50. Шкулић Милан, Начело опортунитета кривичног гоњења и малолетничке делинквенције, Опортунитет кривичног гоњења, Београд, 2009;
51. Шкулић Милан, Коментар Законика о кривичном поступку, Београд, 2007;
52. Шкулић Милан, Коментар Законика о кривичном поступку, Београд, 2011;
53. Шкулић Милан, Кривично процесно право, Београд, 2009.

X. ОСТАЛА ИСТРАЖИВАЧКА ГРАЂА

10.1. Закони и подзаконски акти

1. Закон за кривичната постапка Републике Македоније, („Службени весник на Република Македонија“, бр. 150 од 18.11.2010.);
2. Закон о казенском поступку Републике Словеније, („Уредни лист Републике Словеније“, бр. 8/2006);
3. Закон о казненем поступку Републике Хрватске, („Народне новине“ бр. 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13,145/13,152/14);
4. Закон о изменама и допунама Законика о кривичном поступку Републике Србије, („Службени гласник Републике Србије“ бр. 55/2014);

5. Закон о изменама и допунама Законика о кривичном поступку Републике Србије, („Службени гласник Републике Србије“ бр. 58/04);
6. Законик о кривичном поступку Републике Србије, („Службени лист Савезне Републике Југославије“, бр.70 од 28.12.2001.);
7. Законик о кривичном поступку Републике Србије, („Службени гласник Републике Србије“ бр. 46 од 02.06.2006.);
8. Законик о кривичном поступку Републике Србије, („Службени гласник Републике Србије“ бр. 72 од 03.09.2009.);
9. Законик о кривичном поступку Републике Србије, („Службени гласник Републике Србије“ бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014.);
10. Законик о кривичном поступку Републике Црне Горе, („Службени лист Републике Црне Горе“, бр. 47/2006);
11. Законик о кривичном поступку Републике Црне Горе, („Службени лист Републике Црне Горе“, бр. 57/2009 и 49/2010);
12. Закон о малолетним учиниоцима кривичног дела и кривичноправној заштити малолетних лица Републике Србије, („Службени гласник Републике Србије“, бр. 85/2005);
13. Закон о привредним преступима, („Службени лист СФРЈ“, бр. 4/77, 36/77 – испр., 14/85, 10/86 (пречишћен текст), 74/87, 57/89 и 3/90; „Службени лист СРЈ“, бр. 27/92, 16/93, 31/93, 41/93, 50/93, 24/94, 28/96 и 64/2001; и „Службени гласник РС“, бр. 101/2005 – др. закон);
14. Кривични законик Републике Србије, („Службени гласник Републике Србије“, бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014);
15. Упутство А бр.246/08, Републичко јавно тужилаштво, Београд, 28. август 2008;
16. Устав Републике Србије, („Службени гласник Републике Србије“, бр. 98/2006);
17. Закона о јавном реду и миру, („Службени гласник Републике Србије“, бр. 6/2016);
18. Закона о пореском поступку и пореској администрацији, („Службени гласник Републике Србије“, бр. 80/2002, 84/2002 – испр., 23/2003 – испр., 70/2003, 55/2004, 61/2005, 85/2005 – др. закон, 62/2006 – др. закон, 63/2006 – испр. др. закона, 61/2007, 20/2009, 72/2009 – др. закон, 53/2010, 101/2011, 2/2012 – испр., 93/2012, 47/2013, 108/2013, 68/2014, 105/2014, 91/2015 – аутентично тумачење, 112/2015, 15/2016 и 108/2016).

10.2. Пресуде и остале одлуке националних судова

1. Пресуда Вишег суда у Ваљеву, Кж1-393/2014 од 13.11.2014.године;
2. Решење Апелационог суда у Новом Саду бр. КЖ II 1607/10 од 20.08.2010. године;
3. Решење Апелационог суда у Новом Саду бр. КЖ II 1678/11 од 22.08.2011. године.

10.3. Интернет адресе

1. Акциони план за поглавље 23, Република Србија, Преговарачка група за поглавље 23, <http://www.mpravde.gov.rs/files/Akcioni%20plan%20PG%2023.pdf>

2. Извештај о скринингу Србија, Поглавље 23. – Правосуђе и основна права
<http://www.mpravde.gov.rs/files/Izvestaj%20o%20skringu%20-%20tekst%20na%20srpskom%20jeziku.pdf>;
3. Република Србија, Министарство правде,
<http://www.mpravde.gov.rs/sekcija/53/radne-verzije-propisa.php>.

САЖЕТАК

Савремено кривично процесно право земаља у транзицији пролази кроз период динамичне трансформације и реформе а све због самих тенденција кривичног процесног права. Једна од основних тенденција савременог кривичног процесног права јесте ефикаснији кривични поступак. Поред ове, постоје и тенденције јачања слобода и права учесника кривичног поступка; установљавања посебних кривичних поступака и посебних органа за поједине врсте криминлитета; предвиђања нових процесних метода и средстава у поступку расветљавања појединих кривичних дела; веће заштите учесника кривичног поступка а посебно интереса оштећеног лица; ефикасан систем правних лекова; предвиђање притвора само као изузетне мере за обезбеђење окривљеног у кривичном поступку и јачање међународног кривичног права. Међутим, ове тенденције и циљеви кривичног процесног права одразили су се и на начела кривичног поступка. Па се тако као изузетак од начела легалитета појавило начело опортунитета, које све више добија на значају, затим разни модалитетети начела опортунитета, међу којима највећи значај има условно одлагање кривичног гоњења.

Условно одлагање кривичног гоњења у суштини представља законом дато овлашћење тужиоцу да и поред испуњености свих услова за вођење кривичног поступка, одлучи, да не покрене кривични поступка из разлога целисходности. Потребно је да се ради о кривичним делима за која је предвиђена новчана казна или казна затвора до пет година као и условом да учинилац кривичног дела прихвати и испуни једну од законом предвиђених обавеза. У основи овог института налази се потреба избегавања дуготрајних и скувих кривичних поступака кад је реч о лакшим кривичним делима али и уверења да, нарочито код ових кривичних дела, ресторативним механизмима треба дати превагу над оним превенствено ретрибутивног карактера. Наиме окривљеном се уместо кривичног поступка и санкције нуди могућност да испуни одређену друштвено корисну обавезу, док му се за узврат нуди најпре одлагање кривичног гоњења и коначно одустајање од кривичног гоњења, уколико испуни преузете обавезе

Закоником о кривичном поступку из 2001. године, условно одлагање кривичног гоњења је инкорпорирано у наш правни систем. Данас је, Закоником о кривичном поступку из 2011. године, који је почео да се примењује 2013. године, условно одлагање регулисано чланом 283., као и седам евентуалних обавеза. Овај институт до сада је прошао низ реформи, а преломни тренутак његове масовне примене био је усвајањем новеле из 2009. године. Од самог тренутка примене, условно одлагање прати

контроверзност због недостатака које има, а који су решавани и отклањани допунама и изменама Законика о кривичном поступку. Поред свих измена и допуна условно одлагање кривичног гоњења и даље има недостатке, с тим што му се ни на који начин не сме одузети улога једног од основних чиниоца ефикасности и рационалности кривичног правосуђа Републике Србије.

Кључне речи: начело легалитета, начело опортунитета, диверзциони модел, условно одлагање кривичног гоњења, члан 283. ЗКП-а, кривични поступак

SUMMARY

CONDITIONAL POSTPONEMENT OF CRIMINAL PROSECUTION

The contemporary criminal procedural law of the countries in transition goes through a period of dynamic transformation and reform, all due to the tendency of the criminal procedural law. One of the basic tendencies of modern criminal procedural law is more effective criminal procedure. In addition to this, there are also tendencies of strengthening the freedom and rights of the participants in the criminal procedure; the establishment of special criminal procedures and special bodies for certain types of criminality; leading of new process methods and resources in the process of clarifying certain criminal offenses; higher protection of the participants in the criminal procedure, and especially the interest of the injured person; an effective system of legal remedies; the prescription of detention only as an exceptional measure, in order to secure the defendant in criminal proceedings and strengthening of international criminal law. However, these tendencies and goals of criminal procedural law have also reflected on the principles of the Criminal procedure. Thus, as an exception to the principle of illegality, the principle of opportunity has emerged, which is increasingly getting more important, then various modalities of the principle of opportunity, among which the greatest importance has the conditional postponement of the criminal prosecution.

Conditional postponement of criminal prosecution essentially represent an authorization given to the prosecutor by the law, that despite the fulfillment of all conditions for the conduct of criminal proceedings, he decides not to institute criminal proceedings for the reasons of expediency. It should be about criminal offenses for which it is foreseen a fine or a prison sentence of up to five years, as well as the condition that the Criminal offender accepts and fulfills one of the obligations stipulated by the law. In the base of this institute there is a need to avoid long-lasting and expensive criminal proceedings when it is about minor offenses, but there is also a belief, especially in these offenses, that to the restorative mechanisms should be given the preponderance over the one with primarily retributive character. Namely, instead of criminal proceedings and sanctions to the defendant is offered a possibility to fulfill a certain social useful obligation, while being offered in return: first postponement of criminal prosecution and finally waiver of criminal prosecution, if defendant fulfills the undertaken obligations.

By the Criminal Procedure Act from 2001, the conditional postponement of criminal prosecution has been incorporated into our legal system. Today, with the Criminal Procedure Act from 2011, which began to be applied in 2013, the conditional postponement was

regulated by Article 283, as well as seven possible obligations. This institute has undergone a series of reforms so far, and the turning point of its massive application was the adoption of a novel from 2009. From the moment of application, the conditional postponement is followed by controversy, due to the shortcomings it has, which have been resolved and removed with amendments and modifications of the Criminal Procedure Act. In addition to all amendments and modifications, conditional postponement of the prosecution still has shortcomings, with the fact that it should not be deprived, in no way, its role of one of the basic factors of efficiency and rationality of the criminal justice system of the Republic of Serbia

Key words: The principle of legality, the principle of opportunity, the diversion model, conditional postponement of criminal prosecution, Article 283 of the CPA. Criminal proceedings.

БИОГРАФИЈА

Филиповић Страхиња рођен је 06. новембра 1990. године у Врању где је 1997. године уписао а 2005. године завршио основну школу „Доситеј Обрадовић“. Исте године уписује средњу Економско – трговинску школу, такође у Врању, смер економски техничар. Године 2009. завршава средњу школу и уписује основне академске студије на Правном факултету у Нишу који завршава 11. маја 2015. године са просечном оценом 7,58. Након завршених студија у јулу 2015. године полаже заклетву у Адвокатској комори у Нишу за адвокатског приправника и почиње са приправничким стажом у адвокатској канцеларији адвоката Срђана Алексића у Нишу. Октобра 2015. године уписује мастер студије на Правном факултету у Нишу, општи смер, ужа кривичноправна група. Био је учесник Правне клинике на Правном факултету у Нишу а кроз изучавање предмета Клиничко правничко образовање. Од знања страних језика, истиче средњи ниво енглеског језика и нижи ниво руског језика.

**ИЗЈАВА О ИСТОВЕТНОСТИ
ШТАМПАНОГ И ЕЛЕКТРОНСКОГ ОБЛИКА МАСТЕР РАДА**

Име и презиме аутора мастер рада: Филиповић Страхиња

Наслов мастер рада: *Условно одлагање кривичног гоњења*

Ментор: Проф. др Саша Кнежевић

Изјављујем да је електронски облик мастер рада у pdf формату истоветан штампаном облику, који сам предао/ла Правном факултету Универзитета у Нишу.

У Нишу, _____

Потпис аутора

_____

ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ И ОДОБРАВАЊУ ОБЈАВЉИВАЊА МАСТЕР РАДА

Изјављујем да је мастер рад, под насловом „*Условно одлагање кривичног гоњења*“ пријављен и одбрањен на Правном факултету Универзитета у Нишу:

- резултат сопственог истраживачког рада;
- да овај мастер рад у целини, нити у деловима, нисам пријављивао на другим факултетима, нити универзитетима;
- да нисам повредио ауторска права, нити злоупотребио интелектуалну својину других лица.

Дозвољавам да се овај мастер рад чува у библиотеци и објави на сајту Правног факултета Универзитета у Нишу, са подацима о датуму одбране и комисији пред којом је рад брањен.

Аутор мастер рада: Филиповић Страхиња

У Нишу, _____

Потпис аутора

_____